

Slezské písně

Petr Bezruč

PETR BEZRUČ:

SLEZSKÉ PÍSNĚ

ČERVENÝ KVĚT

*Za temným oknem, v květníku sivém,
hrubý a ostnatý mračil se kaktus.*

*Jednoho jitra
červený z lodyhy vyrazil kalich,
červený květ.*

*Byl u nás básník, co jiné měl oči,
co měl rád vonné a nádherné růže.*

*Distichem zvučným
pochválil růži a odsoudil pyšně
ten rudý květ.*

*Jsou duše drsné, co samy šly žitím,
hroty a ostny je zalily vrchem.*

*Co měly v srdci?
Kvetly-li jednou a kvetly-li v noci,
rudý byl květ.*

HANÁCKÁ VES

*Domky na patro jak řady bílých ptáků
sotva vánek lehkým dechem omžít.
Ticho jde jak krev Hanáků
voda Romží.*

*Na svých gruntech tkví sedláci klidní.
Dobrý císař, ten žije ve Vídni,
Němci pod horami, v městech židé.*

*Černé lány řepy jak pruh smoly ;
rusovlasé děvče kope v poli,
ví, že jednou muž si pro ně přijde.*

*Šuhaj z Hané práce hledí a dbá,
aniž v díle prahne po děvče,
ví, že žena raz za práh přikluše,
tři dny a tři noci bude svatba.*

*Hrubý sedlák, osmahlý a rudý,
trochu pyšný proti městským lidem,
nikdy ze své neuhne ti půdy.
Jak,
jak jest jinak pod Beskydem!*

KYJOV

*Ej, ztepilí šuhaji v čizmách vy,
ej, děvčata v suknici rudé,
vždy veselo bývalo v Kyjově,
vždy veselo v Kyjově bude.*

*Tak jako to táhne z vonných rév,
tak jako ty kypíš, má sloko,
tak hoří, těch ohnivých Slováků krev,
tak ret pálí a srší oko.*

*Kdo chce nás bít, : kdo chce nás urazit?
My nevíme o pánu žádném,
jak vesele dovedem žít a pít,
tak vesele na poli padnem...*

PTENÍ

*Domky máš žluté a chudobné,
vidím a vidím, že v Ptení
po skromnu horáci dýchají,
že zde již Hanáků není.*

*Hled', mezi domky je kopeček,
travnatý, nenáhlý, nízký:
zámeček se čtyřmi věžkami
ve středu tiché té vísky.*

*Na vršku slívy a kaštany,
lípy a po kraji borek.
Zámeček knížecí? Ne, to jest
píjaka-sedláka dvorek. .*

*Trhliny ve zdech a pavouci,
do zkázy všecko to chvátá,
dřevěný plot kolem dokola,
dřevěné kolny a vrata.*

*Kdyby tak jiskra sem zalétla,
pomoci zámečku není,
chudobný žaluješ bídu svou,
vidím, žes zámeček z Ptení.*

*Před časy řinčely meče zde,
poháry do kuropění,
odtud jsi do boje vylétal,*

rytíři Jeníku z Ptení.

*Dnes je vše pusto a rozbito,
smutně tu stojí a vzdychá
ve středu hliněných chaloupek
zapadlá panská ta pýcha.*

*Dočkám a dočkám se jedenkrát,
aby smích táhl po líci
nad pádem toho, co vraždil nás
nahore nad Ostravicí?*

PLUMLOV-I

*Černý bor utíká s kopečka,
široké jezero pod ním,
nad vodou létají rybárky,
podobny plachtám jsou lodním.*

*Hradisko sivé a vysoké,
na příkré vyhnáno skále,
dnes tam jen Themis promlouvá
ve jménu Boha a krále.*

*Zámek je úzký a hrozivý,
nestvůrné podivné rysy,
drahému pánu jej stavěli
oddaní sedláci kdysi.*

*Tak jak jej do výše vyhnali,
bič jim hrál při práci notu,
tolik do základů prosáklo
prolité krve a potu.*

*Čí je? Kdo jiný než Liechtenstein,
Moravy pán z pólu k pólu,
německý grof, zde dost kavalír,
nesáhl na naši školu.*

*Tam v mojí vlasti je velký pán,
mnoho má hutí a dolů,
když už nám sebral půl ojčizny,*

proč by nám nevzal i školu?

*A jak to u nás tam vypadá,
kde stojí cizácká škola,
chráněná grofem a zákonem,
výsledek do nebe volá.*

*Možná že jednou i Liechtenstein!
(O panské zvěli ten mur ví).
Plumlove.
Z cizích škol na Slezské
chachaři rostou a —.*

PLUMLOV - II

(F. ERNESTOVI)

*Tisíc lidí v žití zřel jsem,
zapomněl jsem docela,
ale Tebe stále vidím,
jak Ti padly do čela*

*černé vlasy na Plumlově,
jak pod nimi myšky dvě
(tak to byly malé oči)
dívaly se opilé.*

*Prchlého jsem mládí vzpomněl :
čas spěl letem sokola,
a dvě noci a den celý
šly poháry dokola.*

*Sám jsem, nemiluji lidí,
struna v srdci dozněla,
ale chtěl bych, by Ti padly
černé vlasy do čela,*

*černé vlasy jednou zase,
by pod nimi myšky dvě,
tak jak tenkrát na Plumlově,
dívaly se opilé!*

MAŠKARNÍ PLES

*V únoru nikdy jsem ze sebe nerobil blázna:
můj život tich byl jak půlnoc a teskný jak září.
Šťastnější národ nechť karneval miluje a zná,
Těšín mi hleděl v kolébku - ty čti mi to z tváří.*

*Maškarní ples jednou oknem jsem zadarmo spatřil :
Sokol a hasič a v gázových šatečkách děcko,
Španělka, Polka, s níž veselý kozák se bratřil,
bohyně, andělé, víly a čert ví, co všecko.*

*Městečka hlavy tři spanilé dcerky sem hledí:
Čechy a Morava, - ta třetí?. - plynou pospolu;
to bude děvče z Těšínska?. Nu, to aspoň vědí :
růžovou sukni má a černou k ní kamizolu.*

*V únoru nikdy jsem ze sebe nerobil blázna.
Můj život tich byl jak půlnoc a teskný jak září.
Šťastnější národ nechť karneval miluje a zná,
Těšín mi hleděl v kolébku - ty čteš mi to z tváří.*

*Pod Lysou děvuchy... uzdu jsem
vzpomínkám pustil -
chvěly se zimou a před okem ohnivým žida.
Do týdne budeš ty metlou...v zem
oči jsem spustil,
neměly prsů a se rtů jim plakala bída.*

PAPÍROVÝ MOJŠL

*Ten ráz na pravdu jsem neudeřil :
žalost jejich nesklonila šíje;
to jen britský fantast-básník věřil
a na racu skládal elegie.*

*Z Polské přijde žid k nám pod Beskydem,
za pět roků ves má - napřed víme -,
kdysi žebrák, nyní oře lidem,
u všech děvuch má ius noctis primae.*

*V němé zlosti zaskřípeme zuby.
děvče, muže, dědinu žid skoupí;
a kdo za to, že jsme jako duby,
na ženy a na peníze hloupí?*

*Jedna spřež a přece názor měním :
osud smýkl jím, jak kosa klasem;
už tak bývá. S Božím dopuštěním
přiskřípne čert Hebrejce ta časem.*

*Tak přemýšlím a je závěr blízký.
když tak pán svých vyvolených chrání,
přes svůj křivý nos a hrubé pysky,
přísahal bych, nebyl židem ani.*

*Když od města dolů půjdeš ,k jihu,
den co den tam žida potkáš s měchem ,
dej mu krejcar, zahodí jej v mihu,*

dej mu papír, chopí se ho spěchem.

*Den co den jde příkopem a travou,
z bláta papíry pozorně loví,
čte a třese kudrnatou hlavou,
říkají mu Mojšl papírový.*

*V zimní noci šel jsem k městu němý.
Bůh mne.....!? Kdo si na milníku hoví?
(deset minut krčma pod olšemi!)
Sněhem zalit Mojšl papírový.*

*Čekáš, až tě zítra chodec sundá,
bídnu kořist havranů a lišek ?
Modlíš se? Dbal kdy pán vagabunda?
Vzhůru, žide, půjdem na kelíšek!*

*Šenkýři, dej k ohni tu lavici :
nech se na ní suší, si pohoví
ten, jehož jsem našel na silnici:
tož host vzácný, Mojšl papírový.*

*Synku, jak chroust zmoklý .sedíš věru,
když umdlené se stran svěsil krovky:
co bys pil? Však víš, my ze severu
napijem, se nejspíš kontušovky.*

*Vypij, Mojšle, jak první láska
sladká, jde z ní prvosenky příděch,
hořká jest jak beznadějná láska,
vonná jest jak sosna na Beskydech..*

*Ostrá jest, jak zuby horské pily,
zatřes jí a perla, k vrchu vyjde,
jasná, že by, boží sami pili,
Mojšle, pij, ach, drž krok se mnou, žide!*

*Kdo se na svět přes kraj sklenky dívá;
celý se mu rosou v máku třpytí;
všecka žalost v jeden úsměv splývá...
a co, žide, povíš o svém životě ? .*

*„Blázen jen své hoře vypravuje,
vodka hřeje a pán židům přeje,
s Mojšlem prodlí, Mojšla vyčastuje,
všecko povím - pán se nevysměje.*

*Jednou, pane, Bůh vám k milování
družku švarnou daruje, však víte,
jednou z ručky vypadne jí psaní. . .
jak, vy, pane, jak s ní naložíte“*

*Nedá, žide. Též ráz zaplakala
ve mně láska, - dým jsem pustil z smotku; -
měl jsem děvče rád. .. jinému přednost,dala,
a dva roky, žide, pil jsem vodku. .*

*Co hořkého kdy se životem tkalo,
lecko šeptal ve sluch slova lisí,
ale nic tak cestou nedojalo :
soucit kmitl blázna toho rysy.*

*„Tož já, pane. . .tož já . . .“a již ústil
do kelíška hořký motýl bolu :
Hledte, Mojšl zase skočnou spustil -
homerský smích zazněl ode stolů.*

*„Utkvěl jsem na první krásce zrakem;
a když sličnou vezmeš sobě ženku,
už jsi zabit jak Goliáš prakem,
jak když ručíš za velikou směnku.“*

*Lépe brkem brousil žernov mlýnský,
nežli věřit ženě milující;
nač ses ženil? Chyť do zubů rýnský, .
chceš-li ženy, a ba po silnici.*

*„Miloval pán ženu kdys? Stín prvý
noci rájem byl mi až do rána,
ve dne za kmit jeden sladký brvy
byl bych snesl cedry jí s Libana.“
Kdo zná kvést jen v stínu sličné masky,
hled', ten běží za bludičkou v červnu:
vsadil život na sedmičku lásky, .
blázen jest a patří na lucernu.*

*„Patří tam. A jednou... jednou. . . pane,
lístek ztratila : nu, co tam stojí ?
Svět se točí se mnou, z řádků vane
vlastní hanba, vina ženy mojí.*

Nevěstko, již mít kdo chtějí, mohou!

*Čepel padla v lebku ranou hromu:
datlík s rudou čapkou u mých nohou
má je žena...“ nosem smál se k tomu.*

*Déle žils - víš, jak se věci dějí :
listem břem, Bůh temným mluví hromem;
z lidí ti, kteří se nosem smějí,
vždy se smějí nad spáleným domem.*

*„Vítr zadul, odnesl to psaní;
sběhli se a odvěkli mne z domu :
zabil věrnou nevinnou svou paní -
zbláznil se - dodali moudří k tomu..*

*Tichý blázen ! - Pustilo mne časem
hlupců soudců a lékařů plémě;
list ten hledám. .. bloudím. . . světu já jsem
potrhlý žid... co pán řekne ke mně?“*

*Bos nech, chud nech, mlád kdy's, motýl štěstí
drží se tě jako olše strouhy;
v podzim žití v sluch ti zašelestí
hořké sny, vzpomínky, marné touhy.*

*Tak či tak bud'. Pij. Jak tobě včera,
šlápne mně na šíji osud příště;
těžko žít od jitra do večera,
jednoho nám nebýt útočiště.*

Tomu na týl lehlo jarmo kmene,

*tomu žena život otrávila,
toho bolest jak bič koně žene -
vodka, bratře, sladká vodka zbyla !*

JEDNA MELODIE

*Časem špatné verše píšu,
na štěstí mne čtou jen málo,
v polozhaslý plamen dýšu,
třeba se mi panstvo smálo.*

*Časem tichou píseň zpívám,
odpusťte mi špatnou notu,
černý horník v práci bývám
od soboty po sobotu.*

*V bouřnou dobu, kdy jez hučí
idejí a fantasie,
jednotvárným tónem zvučí
jedna u mne melodie.*

*Z lidu mého jeden drak tyl,
jedna pěst mu hrdlo svírá,
a z mých veršů jeden daktyl,
jeden smutek ve svět zírá.*

*Lehký jamb po Labi skáče,
spondej Hanou, kráčí s klidem,
mne stále daktyl pláče
jako šalmaj pod Beskydem.*

*Jeden běs můj národ hlídá,
jeden kat mu hlavu sklání,
pod Beskydem jedna bída,*

jedno dlouhé umírání.

*Časem zní to ve sluch hranou,
jak bych stál nad bratra rovem;
jak kdybych šel Modrou stranou
Hučínem a Benešovem.*

*Jednou skočnou hrát vám budu.
Snad to bude píseň jiná
marno, už zas smutnou hudu,
protože jsem od Těšína.*

*V Belgii když Franků despot
s Břitem v boj se srazil rudý,
skotský, pluk mřel šavlí vespod,
dudák hrál jim k tomu v dudy.*

*To jen tak jsem zpíval málo,
to jen tak jsem pěl svým lidem,
by se nám to umíralo
líp za hudby pod Beskydem.*

JEN JEDENKRÁT

Už nevím, kdy a kde
jsem slyšel jednou vypravovat pověst.
Kdes na severu země
je smutné údolí, sevřené vrchy.
to teskné jest a temné,
neb žádný den tam nezasvitne slunce.
Tam teskný žije národ
u věčném Sněhu v začouzených jurtách,
kol ohně sedí muži,
jimž zlata dražší bývá každé slovo,
za nimi teskné ženy,
a vzad se tisknou v kožešiny děti.

Tu nevím, jak se stalo,
či snad se vymkla ze své dráhy Země,
v den jeden svitlo slunce :
a celý národ, poděšený září,
vráz prchl v černé jurty
a balvany zavalil každý východ
a tváří klesl k zemi,
k démonu neznáma posílal prosby,
by šetřil jejich žití.
A zatím venku
slunečná záře sžehla věčné sněhy
a půda nedotknutá
pode rty slunce dala fial květ.-
Bůh slunečný když viděl
to mrtvé ticho a bázlivé prosby,

*údolí přešel
a nikdy víc v tu nepohleděl stranu. -*

*A když strach přešel,
a ze stanů se odvážili lidé,
viděli vlahou zemi,
květ neznámý a vůni fial čili,
a zřeli, že se dobrý Bůh
na ně podíval, jimi uražený,
a poznali v své duši,
že nikdy den ten nevrátí se zpátky,
tu smutek hlubší žití
vráz schýlil hlavy zasmušilých mužů
a šije teskných žen,
a v dvojnásobném dále žili smutku,
neb cítili, že jednou
jas žití šel kol jejich mračné země,
a jejich přešel vinou
a víc se nenavrátí!*

*

*Jen jedenkrátě kolem mne šla láska.
Vlas černý padl k pasu,
a sladkým hlasem hovořila ke mně:
„Vy dobrého jste srdce,
a s vámi bude šťastna každá žena“
a krátký plachý pohled,
jenž více děl než její sladká slova,
jež řekla sladkým tónem,
jak mluví se v mé vlasti u Těšína;*

šel s její řečí !

A já, jenž dávno vypil

až v hořké kvasnice života číši

a z knihy žití bílé vyrval listy,

jsem řekl drsným tónem,

tak jak mluví dav černých mužů hore

tam pod Ostravskou plání :

Bez konce, slečno, s oným půjde štěstí,

jenž bude vaším mužem,

však na strom zvadlý nepřipínám růži.

Já jsem ji miloval, ona se mi vydala !

Vyhasl můj krb, v srdce lehly stíny,

a smutek bez konce mým táhne žitím,

když vzpomenu si časem,

že sladkým krokem kolem mne šla láska,

a já přirazil dveře svojí chaty,

a nikdy více se nevrátí zpátky!

ONDRÁŠ

*Hasly hvězdy, bylo k ránu,
do mraků se Lysá zdvihla,
v dáli věže Ratiboře,
TATRY obzor zastínily,
kosi zdvihli píseň v sosnách,
šel jsem dolů do Frydlantu.*

*Cestou velký stín se mihl.
Znám ty oči, co se svítí
jak železo rozpuštěné;
znám ty pocuchané vlasy,
jak četyna přes kmen břehů;
znám ty hrubé, těžké ruce,
co se o kyj podpírají:
Odráš s Lysé - bratře Ondro!*

*Velikán se zaškaredil,
hned se Lysá pomračila,
kosi v sosnách dozpívali,
mraky srazily se k bokům.*

*„Co tu skoro zrána robíš?
Těž tys jeden z cizích chlopů.
co zelené šaty mají,*

*co děvuchy vyhánějí
a co cizí řečí řondzum,
čert sám v mé je naseť bory?“*

*Bratře Ondro, z tvé jsem krve,
z tvé ojčizny od Těšína,
já písničky tiché zpívám.. .*

„A co národ, nezpívá už ?“

*Vyhynuly naše písně,
děvuše se zalkne v hrdle,
zlým když okem ti ji změří,
co zelené šaty mají
a co cizí řečí řondzum,
čert sám v tvé je naseť bory !
Jediná nám zbyla píseň
a tož: žol, žol, žol mi bedže. .,
Pobrali nám naše školy,
pobrali nám naše hory,
salaše nám pohubili...*

„Po zákonu tak se dalo ?“

Po zákonu, bratře Ondro!

„A kdo dává cizí školy?“

Ten, kdo bohat, kdo má hutě,

*Po našemu po dědinách
potichu gorali řondzum,
ale v hutích cizí mluva,
a pro ty se školy staví. . .
„Po zákonu tak se děje?“*

*Po zákonu, bratře Ondro!
Po našem slovo boží
ještě slýchat na Borové,
ještě zazní v Janovicích,
ale pero paterkovo
nesmí psáti po našem
:víš, kdo pánem je ve Frydku
a kdo pánem ve Vraclavi?*

„Po zákonu tak se děje?“

Po zákonu, bratře Ondro!

*Ve Frydku nás podávili,
kdekdo zapřel svoji mluvu,
jako jednou zradil Juráš . . . -*

„Po svědomí tak se děje?“

Po svědomí, bratře Ondro !

A již nevím, jak to bylo.

*Smích se trhl knírem Ondry,
divný smích a nekonečný,
(hora hoře vracela jej,
hora s hory chytala jej),
smích té matky v řecké báji,
když jí padlo sedm synů,
když jí sedm dcerek padlo,
smích jak by to od sta racků*

*Paskovskými nad rybníky.
A já jsem se zasmál také.
Myslím, že se cosi trhlo
tichým smíchem v boku Lysé,
věčně tiché, mlčelivé,
zkamenělé slzy oné
národa porobeného,
co se dívá přes sto roků
na ten útisk při Beskydu :
jak se směje horská matka,
když chlop v tmavých dolech zhasí.
když chce žít sedm ptáčat,
a kobzole dávno došly:
dětem dávnou poví báji
za kobzole o Ondráši...*

MOTÝL

*Přes Smrky, břehy, přes haluze jedlí
lehounký vánek se skřivánkem zvednul:
přes řeku vzpomínek lodčky snů bředly,
motýl mi na ruku sednul.*

*Láska jsi, štěstí jsi, sličný motýle?
Odleť, bys šuhaje, děvuchu zdobil
na černé kadeři, na ruce bílé. . .
co bych já, co s tebou robil?*

NÁVRAT

*Po letech, po letech v rodnou mou ves
vrací mne života příval.*

*Můj krok, krok děvčete na prvý ples,
hořelo slunce, kos zpíval.*

*Ten starý kostel a ten černý les,
domky se pod strání hrbí,
pod brvou roztála vzpomínek rez,
na řece ty staré vrby !*

*Přijdu jen; nevím, kam nohu bych nes,
do cizích rukou grunt kles náš;
nehryzeš ? Ach, tys-je Dombrovských pes !
Vid', synku, že mne už neznáš?*

*Zdráv farář? Zdráv rektor? Každý mne bil,
býval jsem čertovo kvítí;
zdráv starý grof je-li? Byl Němec, byl,
v pokoji nechal nás žítí.*

*V drahou mi školu zřím, pod okna rám,
srdce se zachvělo v křeči :
děti, ty děti, ty modlí se tam
protivnou panskou mi řečí.*

*Utíkám k hřbitovu. Co jsem měl rád,
dříme tam, - ne v duši mojí;
co jsem byl v cizině, kdo šel v zem spát,*

polský kříž v hlavách mu stojí.

*V portále zámku vryt dravý je pták,
zobákem rovná si pero.
Kdo koupil panství, a čím je to znak ?
Mrtvi jsme. Hled', markýz Gero.*

*Šest židů v dědině, burmistr žid,
barevna žlutá u řeky.
Tak klesl hluboko, Pane, ten lid,
že jsi ho proklel na věky?*

*Ještě otázka : ta nechtěla ven,
jak by kol šíje šla smyčka,
jak by mi dávala poslední sen :
zdráva-li... górna Maryčka?*

*Milý byl v cizině. Tož zaprosil
bohatec, jakých pořídku;
pravda, že od rána do noci pil,
měl z čeho, ten barvíř z Frydku.*

*Ze vsi šel sešlý a sehnutý muž,
ret se chvěl, v brázdu se díval.
Za hory slunce se sklánělo juž,
voněla země, kos zpíval.*

*Sešlý muž, sehnutý z dědiny šel,
v duši žal hluboký nese;
v komické vrásky tvář nabranou měl,
vydrž... až sám budeš v lese.*

KANTOR HALFAR

*Byl to synek jako jedle,
byla na něj pyšná máti,
ale škaredou měl chybu :
tu, že nechtěl poslouchati*

*těch, kdož vládli pod Lipinou.
A když tak se kantor spustí. ..
víš, jsou hříchy v katechismu,
co se nikdy neodpustí.*

*Leta táhnou, vlasy řidnou
jako listí před jesení.
Halfar pořád za mládence!
Pro Halfara místa není.*

*V krčmě zazní skočná hudba.
Právě v kapli dalo slovo.
či by mělo deset roků
čekat děvče Halfarovo ?*

*Přijdou páni: Škola polská!
Burmistr v klín ruce složí.
Ale vzpurný Halfar učí,
jak mu káže zákon Boží.*

*Tich po mezích chodí kantor,
bez úsměvu, bez myšlenky,
v krčmě v noci sám za stolem*

hledí k zemi, hledí sklenky.

*V horký večer, na klekání
když se jednou ve vsi zvoní,
vrazí děvče v černou jizbu :
kantor visí na jabloni !*

*Bez modlitby, bez slzy ho,
jak při hříšné duši jisto,
v roh hřbitova zakopali,
a tak dostal Halfar místo.*

SETKÁNÍ

*Na řemeni lankasterku,
za kloboučkem sivé pero,
v srdci lesa borového
tak mne potkal markýz Gero.*

*Polské kněze dal do fary,
českou školu poněmčil mi.
Odpočinul, drahou pušku
pověsil mezi dva jilmy.*

*Prokletý vrah mojí mluvy!
(Ale horskou rád má dcerku.)
Dvacet kroků stál ode mne,
doma nechám lankasterku!*

70.000

*Sedmdesát tisíc je nás
před Těšínem, před Těšínem.
Sto tisíc nás poněmčili,
sto tisíc nás popoľštili,
v duši padl svatý klid:
když nás zbylo sedmdesát,
tisíců jen sedmdesát,
smíme žít?*

*Sedmdesát tisíc hrobů
kopají nám před Těšínem.
Časem někdo k nebi vzlykne,
pomoci se nedovolá,
cizí Bůh smích ve tvář stříkne,
tupě díváme se v davu,
jak nám k špalku kladou hlavu,
jak vůl na porážku vola.*

*Markýz Gero tak je bohat:
dej nám beček sedmdesát,
beček tisíc sedmdesát!
Poly se, ti poněmčíme,
poly se ti popoľštíme,
zahřímají ústa sterá:*

*Hore - hej! - markýze Gera!
Ale prve nežli zhynem,
nech se zpijem rudým vínem,*

*robka s dcerkou, chlop se synem
před Těšínem, před Těšínem.*

KONIKLEC

Bylo z vesny, časně z vesny.

*A do Vídně po práci
smilovská děvucha táhla
po mém boku ke štaci.
Jarní teplé slunko táhne
horskou strání kamennou,
fialové zvonky stonky
ty chlupaté vyženou.*

A na kopce vzhůru běží,

*pěšina, nepěšina,
trhali ty prosté kvítky
židé, kupci z Těšína.
Jeď, děvucho! Na Sasůvku
vraceli se kupčící,
po nich kvítí utržené,
zašlapané silnicí.*

DVA HROBNÍCI

*Z Bašky zajdi do Těšína
a z Těšína pod Lipinku.
Snad se cosi udá vidět,
co jsem často vídal, synku.*

*Já chudobný goral z Beskyd
chodil v parnu, v zimní, slotě.
Viděl jsem dva velké pány
za hrobníky při robotě.*

*Plni zlata, biče v botech,
na otroky v ruce jarmo,
jed a slinu na nás na rtech :
nejste many Gera darmo !*

*Jak se ničí koukol rudý,
co v obilí zlatém bují,
koho pořád bijí rýčem
koho pořád zahrabují?*

*Nechce zhasnout - a přec měl by,
když se trápí páni, taci
při robotě s bídným chlopem.
Kdo vás najal na tu práci?*

*Žil bych bohat jako Midas,
bez starosti jako negr,
jenom umět národ šlapat,*

jen mít jméno?

*Chodil bych jak krásné jitro,
jako ,kos bych sobě hvízdal,
jenom držet nás za hrdlo
a mít jméno?*

*Těžká mluva našich dědů!
Neumí dva rýmy říci.
Snad je najde porobená
haluz tam za Ostravicí?*

DĚDINA NAD OSTRAVICÍ

*Jak když před dlouhým a žlutým tím murem,
- blesk hoře bil v otce a rozrazil matku,
zoufalá žena na zed' klesla skrání,-
vlekl jej, padlého obránce města,
surový Řek :*

*jak když pod kopytem římského jezdce,
dřevěným štítem a kamenným mlatem
máchaje darmo vstříc oceli těžké,
v prach klesl barbar :*

*jsme do prachu klesli a hryžeme zem.
Grofe ze zámku ! Byl ,krásný to jezdec,
s vlajícím chocholem, blýskavohelmý?
Grofe ze zámku !
Já za pluhem šel jsem,
grofe ze zámku, tys kolem mne jel.
BLENDOVICE*

*Blendovským hřbitovem jednou jsem šel,
polské jsem počítal kříže.
Nech moravský lid, kněz polský tak chtěl,
bude tak do nebe blíže.*

*Noc táhla. Polák od východu dul,
sníh padal a mrzlo lítě.
Co vidím ? Čerstvě hle kopaný důl
a při něm plakalo dítě.*

*Sepjalo ručky : „Pojď za děckem sem,
než bude sněhem zaváto!“
- Co pleteš, co třeštíš? - „Tvůj synek jsem,
Bezruči Petře, můj táto !“*

*Kéž by tě zadával černý běs sám,
chacharče, ztrat' se v noc temnou!
Co na světě jsem - já ženy nemám
milenska nespala se mnou.*

*„Žal moje máma - tvůj ,slezský jsem lid,
tesknota, bída mé potky!“
Dlo boga svientego ! začal jsem klít,
tak jsem se napil té vodky?
Přes zed' jsem skočil jak bázlivý pes,
když nad ním fičí knut volský.
Do hrobu černého můj synek kles,
jeden víc přibyl kříž polský.*

TOŠONOVICE

*Z Frydku šel jsem do Těšína.
V srpnu bylo, teplo bylo,
na silnici nadešel jsem
šumné děvče z Tošonovic.*

*S Panem Bog', dževuška švarna.
„S Panem Bog', džeó dobrý, pane.“
Z kuň, kaj idžeš?. „Do fabriky
do Češina z Tošonovic.“*

*Do pěruna, jaks-je švarna,
jaké oči, jaké renčky!
„Po falešnu pán mi řondži.“
Yn po pravu. A čís-je ty ?
„Bystroňova z Tošonovic.“*

*Tys-je Polka? „Ni, Moravka.“
Vyhmulo bílé zoubky,
zle se na mne podívalo
švarné děvče z Tošonovic;*

*„to jen u nás rektor Polák,
ten nám dává polské knížky,
ale my jen po moravsky
řondžimy, co z Tošonovic.“*

*Folvarkem řeč naše zněla,
Harasovských, Tošonovských.*

*Dávno tomu. Cizí řečí
mluví dnes Tluk z Tošonic.*

*Až se zase ve vlast vrátím,
půjdu z Frydku do Těšína,
přejdu Dobrou, Vojkovice,
půjdu kolem Tošonic.*

*Půjdu kolem polské školy,
polské po dědině půjdu :
vzpomenu, jak zlobilo se,
když jsem se ptal, je-li Polka,
švarné děvče z Tošonic.*

DOMASLOVICE

{KNĚZI JANU JEŽÍŠKOVI)

*Než na nás to přijde hoře,
než padneme v polské moře,
než nám na šij vloží
polské jho páni z Těšína,
pros Ty za nás Hospodina,
služebníče Boží !*

*Než z žen za noc jednu zrobí
beze ptaní polské roby,
nežli synkům vloží
v ruce polské slabikáře,
pros Ty za nás u oltáře,
služebníče Boží!*

*A než pluh nám z ruky padne,
než nás posledního za dne
pod kříž polský složí,
nech moravské žalmy vzplanou
nad mohylou nasypanou,
služebníče Boží!*

MARYČKA MAGDONOVA

*Šel starý Magdon od Ostravy domů,
v bartovské harendě večer se stavil,
s rozbitou lebkou z ní vyletěl ven.
Plakala Maryčka Magdonova.*

*Vůz plný uhlí se v koleje zvrátil.
Pod vozem zhasla Magdonova vdova.
Na Starých Hamrech pět vzlykalo sirot,
nejstarší Maryška Magdonova.*

*Kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Budeš jim otcem a budeš jim matkou?
Myslíš, kdo doly má, má srdce také,
tak jak ty, Maryčko Magdonova?*

*Bez konce jsou lesy markýze Gera.
Otcové když v jeho pobiti, dolech,
smí si vzít sirotek do klínu drva,
co pravíš, Maryčko Magdonova?*

*Maryčko, mrzne a není co jísti...
Na horách, na horách plno je dřeva.. .
Burmistr Hochfelder viděl tě sbírat,
má mlčet, Maryčko Magdonova?*

*Cos to za ženicha vybrala sobě?
Bodák má k rameni, na čapce peří,
drsné má čelo, ty jdeš s ním do Frydku,*

půjdeš s ním, Maryčko Magdonova?

*Cos to za nevěstu ? Schýlená hlava,
fěrtoch máš na očích, do něho tekou
hořké a ohnivé krůpěje s lící,
co je ti, Maryčko Magdonova?*

*Frydečtí grosbyrgři, dámy ze Frydku
jizlivou budou se smáti ti řečí,
ze síňky uzří tě Hochfelder žid.
Jak je ti, Maryčko Magdonova?*

*V mrazivé chýši, tam ptáčata zbyla,
kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Nedbá pán bídných. Co znělo ti v duši
po cestě, Maryčko Magdonova?*

*Maryčko, po straně ostré jsou skály,
podle nich, kypí a utíká k Frydku
šumivá, divoká Ostravice.
Slyšíš ji, rozumíš, děvuchu z hor?*

*Jeden skok nalevo, po všem je, po všem.
Černé tvé vlasy se na skále chytly,
bílé tvé ruce se zbarvily krví,
s Bohem buď, Maryčko Magdonova!*

*Na Starých Hamrech na hřbitově při zdi
bez křížů, bez kvítí krčí se hroby.
Tam leží bez víry samovrazi.
Tam leží Maryčka Magdonova.*

BERNARD ŽÁR

*Z Frydku je Bernard Žár. Proto svůj
zapírá národ*

- Bernard Žor.

*Má rád svoji ženu, má rád svoje děti,
do kostela chodí a neděle svěťí,
k dobrému vede vede svůj kmen,
dbá, aby prokletých pariů řečí
dům nebyl znesvěcen,
jí aby nemluvil krom pacholka tvor,
tak to poroučí
Bernard Žor.*

*Z Frydku je Bernard Žár. Proto svou
zapírá matku*

- Bernard Žor.

*Když hosty do domu si k hostině pozve,
ven z domu s matkou! Ráda se ozve
prokletých pariů řečí
nemluví, neumí lepších řeč lidí,
do krve Bernald Žor za ni se stydí :
či věčně žít bude, či věčně znět bude
prokletých pariů řeč
v domě na rynku, kde ctností je sbor,
a kde je pánem
Bernard Žor?*

*Zlý host přišel do domu. Na loži zmítá
jím horečka těžká a fantas ho chystá,*

*nadarmo mužové moudří jej léčí,
u lože žena a děti mu klečí
(na dvoře matička pláče);
v horečce prokletých pariů řečí
zpovídá, loučí a modlí se chor
Bernard Žor.*

*Zvoní a hlaholí frydecké zvony,
do země spouštějí rakev,
a řečí panskou modlí se sbor.
Kříž řečí panskou lže mrtvého slávu,
po skončené pouti tam mdlou složil hlavu
Bernard Žor.*

*Kdo vzadu to stojí a pláče a klečí
u hrobu, pánů když odešel sbor?
Tichounko modlí se bázlivým rtem
matička prokletých pariů řečí,
(nemůže jinak, není to vzdor, nemluví jinak, kdo z Beskyd
a z hor !)
aby se nevzbudil, nezlobil v hrobě
její syn dřímající,
Bernard Žor.*

PĚTVALD

*Z Poremby Dombrovský Petr se dal,
děvucha běžela před ním.*

*Gero jel z Pětvalda, a kde kdo stál,
mžikem v prach sklonil se jedním.*

*Koníky černé viz, kopyt slyš buch,
zlacená uzda, hled', svítí.*

*Půl kroku ještě a zachraň tě Bůh,
mohlo po děvčeti býti.*

*Dombrovský k děvūše - krev prchla z ůil -
přiskočil, v náruč ji zchvátíl,
panský bič hluboko v líce se vryl,
Petře, což abys ji vrátil ?*

*Uhni, ve Fryštátě byla by zlá,
uhni, buď tich jen a krotký!
Krvavá rýha ti do duše plá,
Dombrovský, dost už je vodky.*

*Hodina přijde, den, velký den,
obzor je plameny zúžen!
Zadržte koně! Pša krev, z vozu ven !
Dombrovský, vrať, co jsi dlužen!*

DVĚ DĚDINY

*Jak rád bych vás nazval jmenem,
mé dědiny, černé domky.
jedna je při Ostravici,
druhá leží za Lucinou;
v té se tmějí černé doly,
v druhé hoří rudé hutě,
v obou jeden pán.*

*V obou najdeš cizí školu,
cizí řečí pozdraví tě
ty děvuchy rusovlasé
a ti synci bystrých očí.
Nikomu nic nerobíme,
stebła křížem nestavíme,
pána ctíme jako Boha,
proč nám berou naši mluvu,
proč nám vzali naši školu ?*

*Bože, kdyby vstal tak Ondráš,
Bože, to by bylo práce!
Chodil bys ty po dědinách,
chodil bys ty po Beskydách,
zatřásl bys temnou hlavou,
hrubým kyjem zamáchal bys
do daleka, do vysoka,
vyhnal bys ty cizí vrahy
mého lidu, mojí mluvy,
nestačili utíkat by*

*z našich Beskyd do své Modré,
či tam dolů do Dunaje.*

*Bože, kdyby vstal tak Ondráš :
Co to za řeč na holotách,
na holotách po Beskydách?
Co za písmo na těch hutích,
kdo ty cizí školy staví,
kdo to chodí temným borem,
či gorali vyhnuli?*

*Neptej se mne, bratře Ondro, .
per do toho, bratře Ondro.
rozbij jim ty cizí školy,
zasyp jim ty černé doly,
rozboř jim ty rudé hutě,
vyžeň tu spřež cizí z Beskyd,
nech už to má kaftan bídný,
nech plášť zlatem vykládaný.
Per do toho, bratře Ondro!*

*Posílám vám z dálky pozdrav,
mé dědiny, černé domky.
když jsem chodil mezi vámi,
tak mi bylo v srdci úzko.
A ty, macku, co to zpíváš,
a čí jsou ty černé doly
a čí jsou ty rudé hutě
a kdo je jich pán?*

VRBICE

*Pod Bohumínem, kde dozněla mých dědů řeč,
a mezi Hrušovem, fabrika rudá kde dýme,
fabrika panská, kde dýcháme těžko a ztěžka,
ležíš, má dědino, s dřevěným chrámem.
Zapadlé domky, kde na střechách mechy se plazí,
ve čtyrech topolích na kříži Kristus.*

Tak

*vrazili v čelo mi trnovou korunu při Bohumíně,
přibili ruku mi v Ostravě, v Těšíně v srdce mne bodli,
z Lipiny octu mi podali píti,
při Lysé nohy mi probili hřebem.*

*Jednou, ach jednou ty pro mne si přijdeš,
ty děvucho temných a bezlesklých očí,
co mák nosíš v ruce.*

*Dál bude bič znět, dál budou nás dávit,
pod Bohumínem a v Hrušově, v Lutyni, v Bašce,
já to víc neslyším, co je mi po tom,
co je mi po všem.*

LIGOTKA KAMERALNA

*Viděls voje poražené
na pochodu ustupovat?
Temnou nocí strážné ohně,
bázlivé a teskné ohně,
jako ruce fosforové
spínají se v tiché prosbě,
jak :bludičky po močálech,
jak horníků světla v dolech.
Bože,už je tomu dávno,
už to ani pravda není:
pod Godulou v zimní noci
mrzl jsem při strážném ohni :
díval jsem se tam k Těšínu,
viděl jsem, jak vrah náš z Beskyd,
velký, mocný, potměšilý,
dívá se na naše ohně :
Brzo uhnou, brzo zhasnou?*

*Vzpomněl jsem si, na Moravě
světlá voda v černou padá.
Dvě hodiny, kde se sešly,
na jih tiché město leží.
Podávám vám z dálky ruku,
stejná ruka vás tam bije,
tak jak u nás po Beskydách.
Bože, co jsem chodů světem,
jedno záští srdcem táhlo,
jeden odpor dýchal duší:*

*jsi-li. z mojí domoviny,
rozumíš mi, nenávidět
jak já budeš celý život.
Do ciziny odešel jsem,
pryč jsem uhnul od praporu,
jak přede mnou tisíc jiných.
A dnes směšné písně zpívám,
nařiká, to v mojí duši:
proč jsi uhnul od korouhve?*

*Po letech jsem přišel zpátky:
ticho v noci jako zlý zběh
zas jsem stanul pod Godulou.
Kde jsou naše strážné ohně?
Rozhlížím se, tam na západ,
tam na západ v Dobraticích,
blýskají se dlouhou nocí
lak bludičky po bařinách,
jak horníků světla v dolech,
jako ruce fosforové
nesmělé a teskné ohně.
Ještě žijem v Dobraticích?*

ŽERMANICE

*Vody jí nepodá žádná jiná,
ale je chudobná, nemá nic,
prošvarná děvucha od Těšína,
děvucha šumná z Žermanic.*

*Chudoba je moje domovina,
daruj mi ruku, nemám nic,
šumná ty děvucho od Těšína,
děvucho švarná z Žermanic.*

*Neber jej, při bečce leží vína,
propil by duši za měsíc,
prošvarná děvucho od Těšína,
děvucho šumná z Žermanic.*

*Robota na štrece : nosí vína
jim roba pobledlá, vzdychajíc :
znáš ji? Hled' dobře: je od Těšína,
Maryčka tvoje z Žermanic !*

*Do vody dívá se a vzpomíná,
před lety jak sličná tvář zřela vstříc :
bylach nejšvarnější od Těšína,
kvíteček lepý z Žermanic.*

CHYCENÝ DROZD

*Můj stryk byl ptáčkem vášnivým.
Chytal a prodával drozdy.
Přes květen, čert panský zákaz cti,
beskydské prosmýčil hvozdy.*

*Vybral ta střapatá ptačátka,
když se jim kabátek zhustil,
samečci dali se do zpěvu,
kačky do svobody pustil.*

*Zestárl - potkám ho s ptáčetem:
Jak jde řemeslo ? A spěchám.
„Ni, to je kořist má poslední,
toho si pro stáří nechám.“*

*Za měsíc přišel jsem do stryka.
Pták tich a vážný jak bača :
Stryku, to ptačisko vysmyčte,
nězpive - bedže to kača.*

*„Mudroku, pod zobák podiv se,
jak se ten černý pruh stáčí:
chceš učit starého ptáčníka?
Sameček - nimo, že kača.“*

*Po letech stryka jsem navštívil,
sivý jak myš ticho hledí
z dýmečky obláčky vypouští,*

krotký drozd na stole sedí:

*sivý a tichý jak starý stryk,
vážný a hrubý jak bača,
stryk se za ušima poškrabal :
Synku, mělš pravdu - je kača.*

*Do lesů nělza víc. Ptáčátku
pohladil hlavičku jemnou :
Choć ;kača, choć mi nic nězpive,
něch už tu dožije se mnou.*

*Tak také dožijí básníci.
Do světa písňě ven pošlou,
smutek si nesou za výslužku
v samotu v budoucnu došlou.*

SVIADNOV

I

*Sviadnov, ves děvuch, kde voněly lípy,
mlčely vrby, mlýn Jiříkův klapal,
na stav se sápala Ostravice,
ohně kde vzplály, kdy skočila z Beskyd,
hřměla v sluch v příboji frydeckým byrgrům
naše a naše ta Ostravice-
co to za fabriku? Nevoní lípa,
v oči tvých děvuch žid pohleděl drzý,
poskoč pryč, poskoč, má Ostravice.*

II

*Ví Bůh, že ten ráz dobrý král byl k lidu :
svezeny stohy, sedí zrno v zemi,
zoráno pole, teraz doba přišla,
kdy možno porazit nepřítel.*

*Bílý Sviadnov nad zelenou vodou,
Buzek-Rdouch se loučí s mladou ženou.
Ví, že země zase zrno vrátí,
ví, že koňům dobře na maštali,
pluh že drží - ale těžko bude,
těžko nechat samu ženu mladou.
„Dokud slunce, dokud voda teče,
dokud vrby pod našimi okny,
dokud rež i žito kosit budem,*

dotud věrná, dotud tebe čekám.“

*Noc je dlouhá, zora nad horami,
těžká cesta, zpod obvazku teče,
hoří hlava, tam již hledí Sviadnov,
spíchej, Buzku, když už třeba zhasnout,
doma buď tak, podat ruku ženě.*

*Hledí v okno, mladá žena dříme,
úsměv rtem jde, parobek spí vedle,
Buzek-Rdouch se horké hlavy chytá.
Padá obvaz, krev zalévá oči,
po zpátku se s břehu v řeku kácí,
držte vrby, čeká Ostravice :
(Pole bereš, vezmi také gazdu.)*

*Hoří slunce, břeh rve Ostravice,
vrby brání, země žito nese,
s parobkem se líbe mladá žena.*

RYBNÍKY ZA PASKOVEM

*Na Frydlant bylo jít z Ostravy,
náklad jsem měl trochu těžký.
pět hodin šlapat do únavy,
feniky ty tam - tož pěšky.*

*Promiňte, každý z nás býval mlád,
horká krev, ret vždycky prahnul;
v parném dni na cestě jsem si rád
hluboko ze džbánu nahnul.*

*Hrabovský Bůh chud jak my. Chrám má
dřevěný s dřevěnou věží.
Daleko od nedozírána
paskovské rybníky běží.*

*Skláněly hlavičky šikmo své
na břehu metlice rusé :
potápky, lysky a rackové
chechtali v jednom se kuse.*

*Nemám rád smíšků. Mně protivěn
ženský ten zvyk je a dětský:
mět dlouhou pušku s sebou jen,
smetl bych do vody všecky!*

*Šest na ráz? Pět na ráz? Jednu? Dvě?
Ptáčata, robte si závěs.
Tak se mi chechtala rouhavě*

běloperutná ta havěť.

*Dalo se do deště. Těžký je strom,
hrom bije, blesk časem svitne;
a co mi voda je, co mi je hrom!
Kačera dešť se nechytne.*

*Mládí mi ulétlo tak jak dým,
jak když se vlaštovky zvednou :
rcete, zda ještě vás uvidím,
paskovské rybníky, jednou?*

OSTRAVA

*Sto roků v šachtě žil, mlčel jsem,
sto roků kopal jsem uhlí,
za sto let v rameni bezmasém
svaly mi v železo ztuhly.*

*Uhelný prach sedl do očí,
rubíny se rtů mi uhly,
se vlasů, s vousů a s obočí
visí mi rampouchy uhlí.*

*Chléb s uhlím беру si do práce,
z roboty jdu na robotu,
při Dunaji strmí paláce
z krve mé a z mého potu.*

*Sto roků v kopalně mlčel jsem,
kdo mi těch sto roků vrátí?
Když jsem jim pohrozil kladivem,
kdekdo :se začal mi smáti.*

*Abych měl rozum, šel v kopalnu zas,
pro pány robil jak prve:
máchl jsem kladivem - teklo v ráz
na Polské Ostravě krve!*

*Všichni vy na Slezské, všichni vy, dím,
nech je vám Petr neb Pavel,
mějž prs kryt krunýřem ocelovým,*

tisícům k útoku zavel;

*všichni vy na Slezské, všichni vy, dím,
hlubokých páni vy dolů :
přijde den, z dolů jde plamen a dým,
přijde den, sůčtujem spolu !*

Z OSTRAVY DO TĚŠÍNA

*Z Ostravy jdu do Těšína,
robotnice se mnou z dolů,
šachta vzala muže, syna,
k Blendovicům jdeme spolu.*

*A dědiny plny židů,
cizí dráhy, cizí doly,
jen motyka vlastní lidu,
cizí chrámy, cizí školy.*

*Markýz Gero. . . ! Vyhneme mu.
Muž - nůž v ,srdce vrazil bys mu;
zlaté botky líbe jemu
slezský vzor byzantinismu.*

*Zelené byls výspy host-li,
zřels lid horší v bídy stanu;
ale z toho lidu rostly
svaté matky Fenianů.*

MICHALKOVICE

Dlouho jsem Caesaru žil.

Třicetkrát krví jsem arenu ,smyl.

Dnes sám proti dvěma. Neb nahoru na kříž !

Vol!

Tož prvý Thrák German a Ethiop Pol.

Lanista v arenu bičem mne hnal,

tam seděl Caesar - jako by spal !-

kol něho šlechticů bez konce řad,

matrony, děvčátek růžový sad.

Teskný můj pohled vpřed padal i vzad,

na smrt bylo brzo - byl jsem ještě mlád.

V přílbu a ve štít Thrák mečem mi spěl,

trojzub a síť v ruce Ethiop měl.

Proti mně vedl Thrák vysoký seč,

s mečem se: křížoval blýskavý meč,

zezadu po mně se točí

v té uhelné masce dvě pardalí oči. . .

Žluč na všecky strany mně vaří a kypí,

vztek jak žhavý ještěř mi vyskočil z chřípí. .

Ethiop trojzup mi zarazil v týl,

přeřal mi žíly, jsem bolestí vyl,

po něm jsem skočil, vztek zaslepil zrak,

přes hlavu mečem mne udeřil Thrák.

*V písek jsem klesl, noc vpila se v oči,
na rty mne líbe Medusa.
„Habet, jam habet“ řve luza.*

LEONIDAS

*V soutěskách Thermopyl vstříc hledě záhubě jisté,
- barbarů v půlkruhu postoupil tém,-
zezadu zaskočen zrádcem,
stál Leonidas.*

*Před cimbuřím Těšina, na břehu Olzy
stojím já.*

*Sto sudlic, sto mečů sahá mi k hrudi,
tisíce číhavých očí jak pochodně svítí,
krev teče mi z čela, krev teče mi z očí,
krev utíká z šije, krev ubíhá z prsou,
nohy mi klouzají v červeném moři,
na ruce prší červená Niagara,
stojí tu v ohromném lánu vlčího máku;
stoupá to rudý dým od země k nebi,
či spustila obloha červenou záclonu k zemi ?
Všecko je červené. Helmu jsem přes oči stáhl,
rudé jsou oštěpy, rudé jsou meče,
na rudých komoních vzadu pět jezdců -
znám já vás, hrabata, znám já vás, knížata, znám,
hledte a Xerxes, v šarlatě Xerxes !-
Co šepce to komonstvu, co zdvíhají se země,
co zvoní, co chřestí, co zní mi to v sluch?
Bůh tebe zatrat', chceš zas jít přes Bospor !.?. .*

*Zezadu na nohách přet'ali šlachy -
vzpomněli Poláci na punský vzor -
rudý mne pohladil anděl, štít z ruky do země padá,
já stojím před Těšinem,*

*probodnutými boky o Gigulu opřen,
jak zákony kázaly mně.*

KDO NA MOJE MÍSTO

*Tak málo mám krve a ještě mi teče
z úst.*

*Až bude růst
nade mnou tráva, až budu hnít
kdo na moje místo,
kdo zdvihne můj štít?*

*V dým zahalen vítkovských pecí jsem stál,
noc zřela mi z očí, plam z nozdry mi vál
nech zářilo slunce, nech večer se šel
já semknutou brvou jsem vrahy ty měřil:
ty bohaté židy ty grofy ze šlachty
já škaredý horník jak vyskočil z šachty.
Nech diadem jednomu na skrání svítit,
každý z nich upjatý pohled můj cítil,
mou zařatou pěst, můj vzdor,
hněv horníka z Beskyd a z hor.-*

*Tak málo mám krve a ještě mi teče
z úst.*

*Až bude růst
nade mnou tráva, až budu hnít,
kdo místo mne na stráž,
kdo zdvihne můj štít?*

HRABYŇ

*Tak leckdy, kdy lehké topasy prší
s topolů v cestu a ve sny mi srší,
tak leckdy se mihnou pobožné řady
s korouhví napřed a dojemným zpěvem.
Cítím svoji víru, ty staříku sivý,
ctím vaši víru, vy děvuchy ze vsi.*

*Dávno je tomu, tenkrát jsem býval
syneček švarný po cestě jsem zpíval,
korouhev napřed, za ruku otec
vedl mě dolem a vedl mě horem
vedl mě poli a vedl mě borem,
až přišla Hrabyně vysoká Hrabyně
mohutný kostel s Marií Pannou,
poutníkům žehnal pan farář Bohm.*

*Byli tu z Modré a byli tu z Polské,
byli od Váhu a my od Těšína,
nabit byl kostel, sladkými zory
hleděla na nás Hrabynská Panna,
a před ní kázal pan farář Bohm:
bílé jsem čelo do prachu chýlil,
andělů zástup srdcem mi pílil,
sladkými zory hleděla na mne
Hrabynská Panna, a před ní kázal
pan farář Bohm.*

„Čí jsi je, synku?“ - Za ruku vzal mne,

*krámy mne vodil, hladil mi vlasy,
Bůh ví, co všecko mi v Hrabyni, koupil
pan farář Bohm.*

*Dávno je tomu. Z duše mi prchla
víra. Mrak škaredý sedl mi v čelo,
hřích oko zkalil a stáhl mi rty.
Bůh nežije pro mne. Ale když žlutnou
vrby při řece a jabloně dolů se nahnou,
pobožné zástupy na odpust táhnou :
shýbám já čelo, hříšný kříž robím,
jak by se na mne dívala Hrabyně,
na konci Hrabyně, vysoká Hrabyně,
jak by se na mne sladkými zory
dívala Panna, Hrabynská Panna,
a před ní kázal pan farář Bohm,*

PLUH

*Osmahlý s tuhou hrudou zápolí,
za loňské klasy splácí jí dluh ;
Jde - skřivan nad ním - dlouhém po poli
a rukou takou obrací pluh.*

*Pot - vlastní je pole - rysem jde snědým,
třesk kosy letní zvoní mu v sluch.
Jde volným krokem za koněm hnědým
a rukou těžkou obrací pluh.*

*Půl dne naň hledět, půl dne jsem s to něm,
z rozpuklé brázdy volný ssát vzduch.
Smět jít za hnědým po poli koněm,
smět rukou těžkou obracet pluh !*

*V městě kdo srdce serval na poli,
k svatě se práci nehodí druh :
nejdi za hnědým koněm po poli,
nech ticho ležet blýskavý pluh.*

*Vzpomínám : Opa . . . břehy s topoly . . .
do mostu sivých spěl polí pruh:
tam šel před lety děd můj po poli
a rukou těžkou obracel pluh.*

*Smím věřit lidem určeným oněm,
co praví: „žití vrací se v kruh“ :
půjdu též jednou za hnědým koněm,
nad čelem slunce, pod rukou pluh?*

OPAVA

Víš jak to bývá:

*když dychtivá krve zem rozepne žíznivé rty,
když pozdvihnou prapor a pohnou se v útoku vzhůru,
ty nejprvní řady, ty nejprvní zástupy čelem
polehnou - žatva děl - do země, přes ně pak kráčí
k vítězství přítel.*

Zdá se a zdá se,

*že polehnem jedenkrát do země kolem těch murů,
že poletí černý pták s bělavým zobákem přes nás,
že s blýskavým soudruhem vojín ze severu přijde,
ale ne přítel.*

Vidím vát prapory na věžích bílého města.

HUČÍN

*Odru jsem přešel. A na Střebovice,
na Děhylovo a Dobroslavice.
Žultý lán řepky mi zalehl cestu,
skřivánčích písní jsem počítal ke stu,
bud' zdráva, má země ! Tiše svou dýcháme řečí,
sekyru v ruce Prus za stromem klečí,
na modré straně je Hučín.*

*Vid', moje země, my měli se rádi? !
Na rtech a v očích mi smálo se mládí,
daleko, daleko za hory přešlo.
Zvadlých co květů a listů se vešlo
v podjeseň žití! Ticho a teskno je ve mně,
jak večer pod Beskydem : vid', moje země!
Na modré straně je Hučín.*

*Tam nad Těšínem, kde Lucina šumí,
děvucha rostla, co rozbila v rумы
tesklivý život, jej sklíčila tísní :
měl jsem jen duši a trochu těch písní,
on dům ve Frydku a prsteny zlaté. ..
Koho si vzala? A co se mne ptáte ?!
Na modré straně je Hučín.*

*Kam to šlo všecko, kam se to dělo?
V cizině žiju. V dál uletělo
do nevrátima mé mládí, má láska,
v popelu sivém již poslední praská*

*jiskra vzpomínky. Daleko jsou Střbovice,
v dáli Děhylovo, Dobroslavice,
na modré straně je Hučín.*

KRÁSNÉ POLE

*Přes krásné Pole táhly stíny s kopců,
pluh hrčel zemí, z koňů kouřilo se,
za nimi Hlubkův syn! U plotu Bystroňova,
ne toho z rynku - toho pod vrbami !-
(jsou cizí si, nech stejné jméno mají)
tvář vyhlíží. A byl bys musl
mít ostré oko, v Hanysově tváři,
vždy nehnuté jako koruna jest sosny,
bys našel cit... Má šumnou dceru Bystroň?
A každý večer - tam či ,tam bud' cesta -
jde Hlubkův syn kol Bystroňova gruntu,
jde plavit koně - tam nejbližší chodník -
jde časem v krčmu - stezka ušlapaná -
jde do lesa... Má šumnou dceru Bystroň?
Tak zpíve skřivan, osika tak šeptá,
rež šumí tak, :když vítr běží ,klasem.
Kůň robí chybu, na co myslíš, synku?*

*Zní hudba v krčmě, Bystroňova dcera
jak slična v kole, vlnka na potoce
tak neletí, syn Hlubkův po ní hledí;
sám netančí, děvuchy se mu smějí.*

*Tři leta prchla, kdy se z vojny vrátil
Bystroňa z rynku syn výmluvný, švarný.
A když zní hudba, spolu jenom tančí
muž ztepilý s Beruškou Bystroňovou.*

„A pověz Hlubkovi, nech nechodí k nám více,
že slovo dala jsem a otec požehnal nám.“

„Můj vyplat' díl !' Chtěl odmlouvatí starý,
pozorně hleděl do synova líce,
to mlčelivé jak tvář mrtvého jest :
jak motýl-lišák rubem tmavých křídel
kdy na pni sedí, od pně nerozeznáš,
tak nadarmo bys v snědém tvrdém líci
žal hledal, bolest. . . Možno, bez citu jest.

Za krásným Polem pět mil dobré cesty
je v horách ves. Tam koupil chatu Hlubek
a deset jochů kamenité půdy.

Mha rolí jde, cigánka rohem boru.

A žádá dlaně, dlouho pátrá v líci.

„Kdo v cestě tobě, svíce jeho žití

za osm zhasne let a co je jeho,

tvým bude potom.“

skalní stezkou jdeš-li,

jen sivá skála všude na tě zírá,

dav smolniček v ráz usměje se z prorvy,

a siný útes zardí se jak děvče:

tak blyskla zora oráčovou tváří.

Hled', kvete vesna, dýmavé žhne leto,

jde strmá jeseň, v poli žije Hlubek,

své češe koně, v zimě hrčí soustruh,

(bednářem učen jest) a večer sedne v krčmu.

Dým spěje z dymky, sivá hoří v sklence,

jde teskný život... čas už zapomenout

minulých let - či těžko zapomenout?

*Let přešlo deset tichých, mlčelivých,
kdy parobkovi Hlubkovu se zdálo,
že slámou topí hospodář. Tvář snědá
pobledla jaksí, a postava hrubá
se nachýlila, začal pozdě vstávat,
vyhasla dymka, sivá odporná jest.
(Nedočkal jsi se, čehos čekal v žití!)
Je jasno mu, že jeho den se schýlil,
a zdvíhá se, pět mil je Krásné Pole.
Jde těžkým krokem jak vůl zapřažený,
když táhne brázdu po rozmoklé půdě,
kdy pod kopytem prohýbá se země
a praská, jak když tiché srdce puká
pod dívčí nožkou.. . (Děl jsem pravdu, Hlubku?)*

*Ves temnem prosvítá. Jak Enoch Arden
pod okno staví se a hledí v izbu:
grunt kvete dětmi, Bystroň se svou ženou
za stolem sedí - Hlubku, vrať se domů!*

*Je ticho v izbě ; duší zvolna táhne
ten obraz, jenž šel celým žitím jeho.
přesličná dívčí hlava temné pleti,
dvě tmavé oči žhnou, jasně žhnou do tmy,
a nad mužem se veliká noc sklání,
noc tichá, svatá, bez hvězd, milosrdná,
noc zapomnění - budiž požehnána!
Je ticho v izbě, hledí na hodiny:
„je třeba ovsu nasypat už koňům.. .“*

A na hodinách zůstal trčet okem.

*Šels, viděls, poznals hrob Hanysa Hlubka?
Drn jak on tich, tak jako skryté hoře,
a zanedbán, jen bídná travka klíčí
tam skulinou. Tak asi nedbal,
kdo pod ním leží, o nikoho v žití.
A pověz, Hlubku, pověz, co je lehčí:
ten zašlý život, či ta černá země?*

*Jdeš krásným Polem, horkým prachem smývá
ti slunce rty, před širokými vraty
krok stavíš mdlý. Muž vlídný se tě přeptá
po cíli cesty, donese ti mléka
děvucha švarná, vysoká, jiskrných zraků.
Burgmigtr Bystroň jest, Berušky Bystroňovy
je lepá dcera - vzpomeneš jí v žití.*

PRAGA CAPUT REGNI

*My umíráme na severu
a já dědiny počítám,
co jako staré vrby v šeru
mi svítí, nežli klesnou tam,
kam pád jich vzácní páni řídí,
smích na rtech, v ruce lilii,
a jeden víc nás nenávidí
a jeden víc nás ubíjí.*

*Zrak zavřel jsem tam při půlnoci
jak maska smrti zakrytá;
kdo huláká do slezské noci :
jest Praha vaše záštita !?
Své bídné mluvě práva k žití
si nekoupím za trojníky.
nás česká pýcha nenasytí
a při Vltavě pomníky.*

*Na slezské zemi není Boha :
a zábava za zábavou
tam utíká, kde tančí noha
té Maryny nad Vltavou;
jen když nás osud Čechy zove,
nech po dědinách pohynem,
ty dámy a ti Sokolové,
ti křepčí pyšným Žofínem.*

Když svitne světlo v české hlavě,

*nám časem pošlou desítku,
a není co číst na Ostravě
a není školy ve Frydku.
Jak nás ta spřež tam dáví všechny,
to volá, křičí do nebe.
Z Čech v pomoc prapor vlastenecký?
Marš - ten si nechte pro sebe!*

*Mru na německé kovadlině
a Polák na ni udeří,
kdekdo se zubí při Těšíně,
mám plakat u vás u dveří?
Ret tich bud', srdce bez úderu,
nech neslyší nás tam či tam,
my umíráme na severu
a já dědiny počítám.*

STŘEBOVSKÝ MLÝN

*Ber, ber, ber lidu rodnou řeč, ber.
Rež hrnul do koše moravský děd,
moravsky říkal tu starky mé ret,
ber, ber, ber lidu rodnou řeč, ber.*

*Rež, rež, šeredná rež roste, rež
na poli otců mých. Střebovský mlýn
zní řečí cizinců. V rozběhlý klín
pýchy a bohatství padla má rež.*

*Z Hrnčířů krve jsem. Střebovský mlýn
hrčel mi do sluchu za mladých dní.
Pod drnem děd spí. Řeč falešná zní
se rtů mé přízně - miň střebovský mlýn.*

OSUD

*Neronova magistra potkal mne osud.
Umdlenu šjí o sosnu jsem opřen,
obě dvě ruce mi do pasu padly,
kouří se, utíká poskokem :krev z nich,
mech Lysé hory ji pije a pije,
mlčky ke mně hledí Sir-markýz Gero.*

*Oči mi lámou se, mha jde před nimi,
dozadu s ramenou klesá mi hlava,
chladný pot z bledého vyskočil čela,
boky se chvělí jak střelené srdce,
schyluje den se a noc po mně sahá,
úsměv jde pyšným rtem markýze Gera.*

*Tak byl můj osud. Má ojčizno, sbohem,
sbohem bud', Ostravo, hory mé, sbohem,
sbohem, vy nevěrné Vítkovice,
sbohem, ty divoká Ostravice,
sbohem, vy bory, mé dědiny, sbohem,
sbohem bud', vítězi markýzi Gero.*

ONI A MY

*Na Landeku v Rotschilda smrkových lesích
to poháry zvoní a sní se o plesích,
tam život jak bzučení dalekých zní os,
sem táhne se Ostrava, Hrušov i Přívoz,
sem z Lipiny, z Bašky a z Místka i z Frydku,
kdo naším je vrahem, jak roj táhne skřítků,
zde dýchá se lépe, zde není svět úzký,
dvé orlů se líbe, ten z Beskyd a pruský.*

*Pod Landekem, cinkot kde pohárů hřímá,
to Ostrava kypí a hučí a dýmá,
tam ve vlhkých štolách, co podbity koly,
my na boku ležíme, tešeme v doly,
a kahany zapjaté svítí do tmy.
Až do štoly pýcha při pohárech zvoní
- (směť sekerou na ni a motykou po ní)
tak nad zemí oni a pod zemí my.*

*Pod Lipinou, v Bašce, kde do noci září
vysoké pece, kov žárný se vaří,
kde ve rty a v oči nám ohně se vpily,
jak zlobivé zmije se nadmuly žíly,
kde holá jsou prsa a holé jsou údy,
my zaliti potem v kov bušíme rudý;
když překypí ocel, pod ohnivou ranou*

*chlop vydychl v posled - a stranou s ním, stranou-
máš za jeden život hned životy čtyry,*

*když v beskydské chýši krb vyhasne sirý. . .
Však v paláci panském to sladce se sní,
tak ve chládku oni a v plameni my.*

*Jsme v horách, tož k žití jsou dány ty hory,
jsme v lesích, tož ,k žití jsou jenom ty bory,
tak Boží je zákon, jež cítil by v duši,
kdo trochu má studu : jsou pánové hluší?
Nám pobrali školy, nám pobrali chrámy,
řeč cizí a surová fičí nad námi,
jdou z Modré a z Polské a z dunajské strany
jak kobylek davy na chudobné lány,
a každý nás do tváře udeřit smí,
jsou pánové oni a rabové my.*

*Až jednou, ach jednou, den odplaty vzejde :
kdy ohnivý chamsin přes Ostravu přejde,
až sazeme černí a plameny žlutí
se zvedneme z dolů, se zvedneme z hutí,
se zdvihneme v dlouhém a jediném muru,
my z Pětvalda, z Hrušova zdvihnem se vzhůru,
- (Bůh s námi půjde jak s korouhví Burů)
až Ostrava zahoří pochodní rudou
a polehnou, polehnou těšínskou půdou
tož v své krvi oni a v jich krvi my!*

LABUTINKA

COELEBS MANEBIS!

*Čí jsi, ztepilá ty krásko?
Sama chodí, pyšno hledí,
knížky v ruce, na můj pozdrav
téměř nemá odpovědi,*

*temné pleti, temných vlasů,
pohled třpyt je hvězdy v šere,
myšky -nožky, každý pohyb
kmit labutí na jezeře,*

*chceš mi být jen beznadějně
lásky temnou upomínkou?
Jak jen nazvat kněžnu svých snů?
Bud' mi zvána Labutinkou!*

*

*Bor jde vrchem, bílý mlýn jde,
opuštěn na mleče čeká,
plot je rozbit, střecha praští . .
dáte se mi napít mléka?
Je ta kráska vaší dcerou?
„Švarná, ale nemá věna. . .“
Je to moje Labutinka:
chcete, bude moje žena?*

*„Dáme rádi. Počkal by pán?
Ještě mladá, útlých boků.. .“
Budu čekat jako Jakub
na svou ženu sedm roků !*

*

*Na dva roky musím v dálku,
počkáš, budoucí má žínko?
Vrátíš-li se kdy do města,
budeš věrná, Labutinko?*

*Vrátil jsem se: Bůh stůj při mně !
Městem běží strašná zmínka:
„Každému, kdo chce ji mítí,
patří tvoje Labutinka !“*

*Lžeš! - „Jdi večer na Vrch Žlutý,
kam děvuchy v létě chodí,
najdeš tam svou Labutinku,
jak si ji tam kdo chce vodí.“*

* .

*„V zimě zase . . .“ - Do hrobu dost
bolesti jest - nemluv dále!
Labutinko, kudy chodíš,
šlapeš po mém srdci stále!*

*Nesud' ženy: kdož bez hřichu,
nech kamením na ně háže,*

*srdce chce ti prominouti,
však čest domu jinak káže.*

*Sám dožiju. bez tvé lásky
jak ten život dlouho trvá,
Labutinko, Labutinko,
Labutinko černobrvá!*

NÁPIS NA HROB BOJOVNÍKUV

*Kdyby z toho měl být pomník,
co po tobě naházeli,
hrotem by se nebe dotknul,
mého lidu buditeli !*

*Čacký národ. Dávno dřímáš,
ještě pomník hotov není :
ještě letí po tvém hrobě
těžký kámen po kameni.*

SEDM HAVRANU

*Ne pokřiva to drsná nad iskerkou,
ne ostružina žltou nad sasankou,
ne vrba smutečná to nad baránkem:
stará Havranka to nad vnučetem.
Nos orliný, ret Úzký, černé vlasy,
let osmdesát.*

*Je z Krasulů, co tmavé vlasy nesou
až do hrobu, tak jak dub nosí listy.
Tesknota, pokora, žal tichý sedí v líci,
žal, který prostírá se
po slezské zemi: v lesích pod Hrabyněm
jej počuješ, na branské na Hanuši,
pod Lysou, pod Smrkem, na břehu na Luciny,
ve vrbinách na břehu Moravice,
žal tichý slezské země.*

*Rod Havranů je známý v Děhylově:
hřmí sláva nedobrá jich bílým pod Hučínem,
hřmí na Plesné, Pustkovci, v Martinově.
Rod žije krátko : bouřně zahulá si,
mlád klesne v mohyly, jak topol sklaný bleskem.
Děvucha pokorná šla kdysi za Havrana.
Diví se Děhylov a baby kroutí hlavou.*

*Rod žije bez bab, žije bez okovů.
Co Havranovi jest po vlhké ženě ?
Sukní se nedrží, jen časem smýkne*

v rež děvuchou, která se pyšnou stává.
(Po také děvúše syneček před Havrankou!)
Děvucha šumná sedm synů dala,
když chlopa zabili. (Žil dlouho na Havrana!)
Serval se se třemi a mrtev ustoupil jen.
Všech chovala, jak kůň robila v poli,
všech kladla v mohylu a zaplakala hořce
při prvých třech. Pak slzy tekly
jen ticho ručejem a úzké rty se stáhly.
Prvého protkl žandarm, když neposlechl v krčmě,
bil žida do hlavy, neb Havran bije židy,
kde potká jich; snad z pýchy, ze svévole,
snad v prosté duši cítí,
že žid je vždycky vrah moravských lidí.
Marš do Polské, odkud jste, gyzdi, přišli!
Druhý - mu prali břem, bo rostlý byl jak břem jest .
zastřelil hetmana, když sloužil u vojanských.
Hetman jej udeřil; kdo pizne bez pokuty
kdy Havrana? Jej zastřelili, ale živ se nedal.
Kasárna celá střílela tam po něm

Co Havranovi po vojenských pánech?
Co po císaři, knížatech a králích?
Co po zákonu, který mlčet káže ?
Ten třetí, co byl nejšvarnější ze všech,

se založil, že bání kostela zleze.
Boj Boha se a nepokoušej nebe !
Co Havranovi po kostelích, kaplích?
Co po modlitbách, biskupech a kněžích ?
Co po tom jest, co hřímá na nebesích?

Báň dobře zlezl, když se spouštěl s věže,
chybila noha, bleskem sletěl dolů
a bujná hlava rozbila se o zem
Ten pyšný Hanys, jak čtvrtého zvali,
pověstný pašer nosil z Pražské zboží.
On pije v Hučíně, dukáty háže na stůl,
muzika zní, děvuchy vodí v kolo,
financům směje se, že dobře odbyl zboží,
žádný ho nechytí, bo financi jsou hlupci.
Ráz zaskočili : vzdej se, . neunikneš!
Kdy Havran vzdá se, dokud žije, druhým?
Čekanem skolil dva, druzí jej odstřelili.
Ten pátý, Pavel - pravili mu ostříž,
bo zrak měl sokolí, na míli viděl v dálku,
do panských chodil lesů na bažanty.
Co panská zvěř, to patří Havranovi;
grof, panský myslivec, přijde-li v cestu,
polehne v mech, neb Havran střílí prvý.
On pánů nešetří, nešetří panské zvěře.
Tož též jej jednou panská stihla kulka.
Ráz tichá Opa rozlila se v loži
po jarních deštích, divý proud hřmí k Odře;
že přeplyji ji, sázím bujnou hlavu!

Je rodná řeka, synka nežadává!
Mohutným prsem rozrývá proud kalný,
juž blížký břehu, urvaný strom letí
a pizne v hlavu, synek zmizí ke dnu.
(Kolébku byla jsi, mohylou také budeš!)
Tak zhasl šestý a ty, který zbýváš,
ty ostatní, ty nezarmucuj matky!

*Máš koně šumného, nech neshodí ráz tebe.
Kůň chlopa neshodí, má rád ho, jak chlop jeho.
Já rychlík předběhnu, co běží k Bohumínu,
bo kůň můj lepší jest než všechny vlaky světa.
Vlak chytne ,koníka, jak běží přes koleje,
a když ,kůň nežije, tak jezdce není více.*

*Ach, osm mohyl jest a baba ještě žije!
Bůh ví, že žítí jest, neb vnouče oto žije.
A bude vychován, neb třeba stříci svíce
života Havranů, choť z jeho očí hledí
juž osud Havranů...*

*

*Snů dosti jest, kačice táhnou z Opy,
chtí kury spat, košulky třeba vyprat.*

SMRT CAESAROVA

*Když Domitian stál pod sluncem Dáků
hor transsylvanských v patě, synům země
pod ztrátou hrdla ctít jej bylo bohem.*

*Tři uzřel jednou, kdož se nesklonili,
tož stařík, synek, muž. A měli tmavé vlasy,
jak lesní zvonky tmavomodré oči,
pleť osmahlou. - „Co slova Caesarova
jste nedbali?“ - Náš bůh je, Pane, slunce.*

*„Jsem synem slunce.“ Zůstali tři němi,
a v očích čítal Caesar pohrdání.
„Váš kmen?“ - Z těch sluncem oblévaných
a strmých hor jsme, - je nás sedm tisíc.*

*„Tož ty tři napřed, pak těch sedm tisíc
mi pobijete, kámen na kameni
a duše na duši nech nezůstane.“*

*A téže noci
krev sedmi tisíců svých dětí pilo slunce,
kdy splnila se vůle Caesarova.*

*Dva roky potom
jel Caesar v nosítkách přes most a Tiber.
Oko baziliščí*

*zří mladou ženu, nech tvář zakrývala,
tmavými vlasy probleskly dvě oči,
tak tmavomodré jako lesní zvonky.*

*„Čí jsi?“ Žoldnéře Septimia žena.
„Tys dcera Dáků?“ - Řekl jsi, ó Pane !
„Muž tebe ušetřil?“ - Když mečem máchl,*

*jsem řekla, Pane, u kolenou jeho :
kdo mne zabije, zabije Caesara.
Jsem kněžka-vědma. - Věrný svému králi . . .
„Tvůj klín jej lákal, modré tvoje oči,
tvé tmavé vlasy, prolhaná tvá ústa.
Jich svažte k sobě, vrzte do hlubiny. „*

*Jak Tiber vzdul se, žlutou jeho vlnou
to blesklo modrem, jak když zatřpytí se
ve zvadlém listí v podzim pod kořeny
- rád na ně hledíš - tmavé lesní zvonky.,
meč zazvonil a tuň se utišila.
A ten sám večer
když těžkou hlavu nad falernským vínem
nachýlil Caesar, bručel nad pohárem :
Jsem Diem dnes, když Caesara jsem zabil.*

*

*Za patnácte roků
stál bratr Septimiův chorý stářím
nad Tiberem a řekl vojínovi:
Zde s toho mostu
tvou matku, otce svrhl Imperator,
když povraždil kmen její nad Dunajem.
A téže noci
byl zabit Caesar vojínem své stráže,
jak suchým Tacit poznamenal perem.*

JÁ

I

*Já, já toho věštec od Beskydu lidu.
Bůh mne jim nedal. Ten té jen dbá země,
kde zlaté obilí k obzoru běží,
kde fialka voní a pomněnka kvete,
kde zvoní cymbál a při tanci husle,
kde širá jsou města a nádherné hrady,
bohaté chrámy a lod'ky na řece,
důvěra v nebe a radost a ples !*

*Ten, jehož Bůh zatratil v sirnatou rokli,
ten, přes jehož tuhé rty nepřešla prosba,
na skále seděl, s ním odvěký vzdor.*

*Černým jak noc okem pohleděl jednou
pod mlčící Beskydy, pod Lysou horu.
Stoletý útisk, pod kterým se sehla
horníka šíje jak nahnutá větev,
urputná cizáků pěst, která se rtů
dětem rve zhasínající tón mluvy,
znamení zrady a sepjatých rukou,
za sto let které se do očí vtisklo,
pohnulo démonem.*

*Udeřil v balvan,
ze skály vyskočil škaredý věštec,
z poroby vyrostlý, ze zrádné krve,
k měsíci zaštkal a do slunce zaklel,*

sevřenou pěstí se rozmáchl k nebi,
všemi těmi vrahy, nech zářili zlatem,
nech před nimi klečeli jako před bohy
tam před Těšínem ti otroci dolů,
do prachu smýknul svým hněvem, svým vzorem,
věnem to, jež mu dal do žití démon,-
ze skály vyskočil já !

II

Rudým a svislým pod paprskem slunce,
v srpnu když balvany dýchají žáry,
bystřina Morávka v lože se vpije,
horníci pod zemí zdvíhají rámě,
kováři v červené železo buší,
na dlani pole na Krásné, na Pražmě
v úžehu slunce jich kloní se ženy:
já z toho tichého národa vzešlý,
poroba jemuž při kolébce stála,
robotu děcko juž za ručky chytla,
nezdárný horníků, kovářů synek
z Ostravy prchl jsem, z Vítkovic, z Bašky,
z Frydlantu, z Orlové, z Dombrové, z Lazů,
kladivo, motyku v kopalnu hodil,
matku a sestru jsem na poli nechal,
dědovy husle jsem s hřebíku strhl,
na ně jsem zahral.

Snad jednou z nich zněly
veselé tóny, tož mládí a láska.
Nevím, už nevím. - Je tomu dávno.
Tři struny praskly.

*Polského kněze jsem vyhodil z chrámu,
rektora z německé udeřil školy,
les, co mi pobrali, zapálil v noci,
panského ušáka na poli skolil,
smýkli mnou v Těšín, Bůh zmátl mi smysly.
Pod Lysou kosům a veverkám hral jsem,
pod rudým jeřábem na větvi vrabcům.
Z dědiny k dědině chodil jsem horkem,
horkem a zimou a sněhem a deštěm.
Za ploty hral jsem a pod okny hral jsem,
jedinou strunu mají mé skřipky,
těžký dech sedmdesáti tisíců,
co hasli pod Lysou, při Bohumíně,
v borových urvaných hájích co haslí,
v urvaných Beskydách pomalu hasnou,
v Šumbarku zhasli a v Lutyni zhasli,
v Datyních hasnou a v Dětmarovicích,
v Porembě zhasli a v Dombrově hasnou.
Strhněte stany a zahaste ohně!
Hnulo se sedmdesáti tisíců,
na Olze před lety rozbit byl tábor,
daleko uhli jsme za Lucinu,
přejdem na Moravu, za Ostravici,
mlčící národ a vyhaslý kmen.*

*Před nimi tančí jak David před archou,
jak trhlý chřestýš při pištaly zvuku,
komioký rapsod těch sedmdesáti tisíců,
don Quijote z Beskyd, má z jalovce kopí,
brnění z mechu a ze šišek helmu,
s Lysé hřib za štít a z kapradí hledí,*

*chytit chce úporné rameno sudby,
černý meč rytíře v krunýři zlatém:*

*Já, Petr Bezruč, od Těšína Bezruč,
toulavý šumař a bláznivý gajdoš,
šílený rebel a napilý zpěvák,
zlověstný sýček na těšínské věži,
hraju a zpívám, co kladiva duní
z Vítkovic, z Frydlantů, pod Lipinami.
Kolem jdou bahatci cizí mi víry,
(Bezručí Petře, jak je máš rád!)
mužové slavných a vznešených názvů,
skvělí jak bozi a hrdí jak hvězdy,
(Bezručí Petře, kdo ubil tvou ves?),
kolem jdou v hedvábí, v atlase dámy ,
kolem jdou mužové vážní i mocní,
mocní na Dunaji, ve Zlatém městě,
kolem jdou básníci z vltavských břehů,
co milují ženy, jak kázala Paříž,
pod smyčcem zoufalá chvěje se struna,
těžký dech sedmdesáti tisíců,
kamenům zpívám a balvanům hraju,
hraju a zpívám - tož dáte mi krejcar?*

III

*Já prvý jsem z toho od Těšína lidu,
bard prvý z Beskyd, co promluvil.
Jdou za cizím pluhem, jdou rabové dolů,
mléko a voda jim utíká z žil.
Má každý z nich na nebi jednoho Boha,*

*druhého většího na zemi.
Daň tomu, co hore je, v .kostece platí,
druhému krví a dlaněmi.*

*Ten, který je nahoře, k žití dá chleba,
motýlu květ dal a srdce dal háj ;
tobě, co's vyrostl v beskydských horách,
tobě dal pod Lysou ten širý kraj.
On dal ti ty hory a dal ti ty lesy,
vůni, již z hájů van rozstele;
ten druhý ti vzal všecko jediným rázem,
běž a plač k tomu tam v kostele.*

*Můj synečku z Beskyd, ctíš Boha i vrchnost,
dobré to ponese ovoce.
Z tvých lesů tě honí ven andělé strážní,
ty se jim kloníš tak hluboce!
„Ty zloději z Krásné ! Je tvoje to dřevo?
Padni a zem polib v pokoře !
A ven z panských lesů a hore do Frydku !“
Co tomu říkáš, Ty nahoře?*

*A škaredá řeč tvoje uráží vrchnost,
ty strážné anděly uráží.
Zahod' ji, lépe se povede tobě,
tvůj synek teprv to uváží.
Tak děje se. Pán chce. Noc táhne nad mým lidem :
zahynem, nežli se rozední.
V té noci já modlil se k démonu Pomsty,
prvý bard z Beskyd a poslední.*

TY A JÁ

Uhni mi z cesty.

*černé mám ruce a vlhké mám šaty,
horníkem já jen a velmožem dnes ty,
z paláce ty, já jen z dřevěné chaty,
frygickou čapku mám, přes čelo stín.
A za mnou nelkají sirotků prosby,
sežrali tvoji jim zajíci pole,
bez srdce's, bez studu's - blesk tebe rozbij,
z Beskyd jsem, hoře a poroby syn,
robím v tvých hutích a robím v tvém dole,
žluč vře mi žilou a robím ti přece,
chytám tvá drva na zpěněné řece,
černý, chudobný, pot přes čelo letí,
nepláčou k vůli mně v Beskydách děti,
netiskl vdov jsem a nebral jim země,
zato jsem žebrákem, velmožem dnes ty,-
přijel jsi na hory? Vari ode mne,
frygickou čapku mám, uhni mi z cesty !*

ZEM POD HORAMI

*Tam pod horami, pod vysokými,
k nebi co zdvihly své témě,
tam žije krása nevykreslená,
nevyzpívaná, nezpodobená,
krása té goralské země.*

*Měřiči přijdou - v pokoře manské
kloní se goral - „Hó, to je panské!“
Kde tvůj děd oral, kde otec sil,
panský díl byl!*

*Žal přilne k žití, jak hora k hoře,
k nebi jde Jasa Krasuly hoře,
žal tvůj a odpor v hodině pozdní
za mříží dozní.*

*A ty děvuchy, děvuchy bídné,
stud mine hladem, nach bídou řídne,
nadamo hněvem a žlučí hoř tu, -
ty jsou těch fořtů!*

*Tam pod horami, pod vysokými,
k nebi co zdvihly své témě,
tam žije, žije nevykreslená,
nevypívaná, nezpodobená,
bída té goralské země.*

ČTENÁŘI VERŠU

*Z života prózy a bodláčí
když sobě's na ,Parnas vyšel,
zbožný-lis a když ti nestačí,
aby tě pán Bůh jen slyšel :
když děvče švarné máš jako květ
a když si pýcha tvá žádá,
aby se dověděl celý svět,
že ti dá hubičku ráda :
bez srdce ukrutné děvče-li,
v podpatky tebe si lepí,
chceš, aby všici to věděli,
že je tvé štěstí na střepy,
když ti do kadeří prvá šed'
vplížila krokem se hadím,
kdekdo nech pomůže tobě teď
plakat nad ztraceným mládím.
dvojité veselí nadchne tě,
a bol se nese tak krásně,
jen když jsou dobráci na světě,
dobráci, kteří čtou básně.
Něžnosti jádérka v život strou,
nejsou to tykve jen prázdné,
dobří ti lidé, co verše čtou,
Bezručí Petře, ty blázne,
možná, když časem tvé písně čtou,
tep srdce v okamžik ztichne,
podepře v dlaň čtenář hlavu mlou,
potichu do řádků vzdychne:*

*Jak hasnou beskydští gorali
za zvuku veršů tak krásně:
co chceš, ty rapsode zoufalý?
Jsou lidé, kteří čtou básně.*

DIDUS INEPTUS

*Do vody, do vln do vysokých
perutí biju.*

Na Mauriciu

před lety pták žil, tož didus ineptus.

*A daleký slunce a daleký písň
dráp vytiskl křivý on do mechu plísně,
nech smála se zora, nech příboj se valil,
v srst' temnou a teplou se mlčeliv halil,
nech hučelo moře, nech prales se bořil,
přítisknut ke kři se do bahna nořil,
ciz kapradí vůni, ciz papoušků plesu,
v svých tesklivých zorech žal nesl svých lesů;
když vníkali v lesy rok za každým rokem,
uhýbal těžko svým belhavým krokem,
zlých vyhasl vrahů pod šípy a kyjí,
pod rukama mužů, co vraždí a bijí,
tich nastavil zobák jen prosebný, křivý,
vyhasl jak alka, jak vyhyne kivi...*

*

*Tak v úsměvu bohů, tak v rachotu bubnů,
tak v slunečném srpnu, tak v deštivém dubnu,
nech podzimní dým z řeky po vrbách stoupal,
nech za zpěvu kosa, jenž na kři se houpal,
za zvonění syring, za rákosí šeptu
svůj život jsem žil roven didu ineptu :*

*nech meč holý blyskl, nech chřestila pouta,
nech barvínek smál se, nech voněla routa,
nech v červnu jsem šel klasy praskajícími,
nech přes potok sepnatý náramkem zimy,
či po návsi šuhaji zpívajícími
a mezi děvčaty černovlasými,
žil - zahynul jsem,
didus ineptus.*

ŽNĚ

*Pod černým borem, kam přilehla víska,
grunt Černých, kde od nepaměti žili,
vždy jeden rod - do lesa zahýbal se.
Vždy z vesny v zemi rozhodili zrní
a v červenci je svezli do stodoly.*

*Jich nedaleko horský mlýn svou píseň
vždy stejně sladkou, stejně klidnou šuměl,
a zvečera hleděla do potoka
mlynáře Chylka divukrásná dcera,
jak cigánka a ztepilého vzrůstu.*

*Za hranicí se panské táhlo pole.
Jak povídají, král se špatně vyspal
či těžko kýchl - zaduněly bubny.*

*V boj táhla mládež, v boj šel Josef Černých.
(Dej císařovi, co je císařovo -
děl Židů prorok) - po něm nalévali
to v mladé duše kantoři a kněží.*

*Zem horká byla, sklonily se klasy,
syn v poli, málo dělných bylo rukou,
tu ráda přišla mlynářova dcera
na pomoc Černým, vždyť beztoho jednou . . .
Žal otec s matkou, vázaly a kladly
děvuchy Černých s mlynářovou dcerou.*

*Tam za hranicí na tom dlouhém poli
hvízdaly kule, srazily se řady.*

*Tam na tom poli padl Josef Černých
ten den, kdy doma dokonána práce,
kdy lehly klasy, kdy naň vzpomínali
rodiče, sestry, šátek sešinula
kdy s temných vlasů, dívala se teskně
v dál divukrásná mlynářova dcera
a prsa sladkou vzdýmala se touhou.*

SLEZSKÉ LESY

*Jste tak jak já, slezské lesy, mé lesy !
Smutek se na kmen a koruny věsí,
hledíte teskno a hledíte přísně,
jak moje myšlenky, jak moje písně.
Padá z vás jehličí v noci a v mlze,
porobeného to národa slze.*

*Padáte sekerou na rozkaz z Vídně,
hynete pomalu, hynete klidně !
Mlčíte, hynete, smrkové moře,
bez konce, bez konce, slezské vy hoře!*

HORNÍK

*Já kopu, já pod zemí kopu,
já balvany jak hada kůže se jiskřící kopu,
pod Polskou Ostravou kopu.*

*Kahan mi zhasíná, do čela padly
zcuchané vlasy a spleené potem,
octem a žlučí se zalévá oko,
ze žil a z temena lebky se kouří,
zpod nehtů červená lije se krev,
já kopu, já pod zemí kopu.*

*Široké kladivo do štoly vrážím,
na Salmovci kopu,
já v Rychvaldě kopu a v Pětvaldě kopu.*

*Při Godule má žena mrzne a vzdychá,
na klíně hladová robata pláčou,
já kopu, já pod zemí kopu.
Srší to ze štoly, srší to z očí,
já v Dombrové kopu, v Orlové kopu,
na Porembě kopu a pod Lazy kopu.*

*Nade mnou nad hlavou kopyta duní,
grof jede dědinou, komtesa ručkou
pohání koně a směje se růžovou tváří..*

*Já kopu, já motyku zdvímám,
má žena zsinalá do zámku jde,*

chleba chce, v prsou kdy vyschlo jí mléko.

*Dobrého srdce je pán,
z žltého kamene je jeho zámek,
pod zámek hučí a láme se Ostravice.
Před branou černé dvě suky se mračí.*

*Na co šla do zámku prosit a žebrot?
Roste rež na poli panském pro horníka robu?
Já v Hrušově kopu a v Michalkovicích.*

*Co bude z mých synků, co bude z mých děvuch,
až mne ráz ze štoly vytáhnou mrtva ?
Můj synek dál bude kopat a kopat,
na Karviné kopat,
a děvuchy - co bývá z hornických děvuch ?*

*Což kdybych tak jednou prokletým kahanem
do štoly mrštil,
sehnutou do výše narovnal šíji,
levici zaťal a vykročil přímo,
půlkruhem od země k obloze vzhůru
kladivo zdvihl a jiskřící oči
tam pod božím sluncem?*

ŠKAREDÝ ZJEV

*F. . . , to je škaredý fantom!
Tak řeknou konšelé Zlatého města,
tak řekne věhlasný národa vůdce,
zatřepou hlavičkou národní dámy,
tak řekne Rotschild a Gutmann, grof Laryš a Vlček,
i jasný Sir-markýz Gero,
když jsem se z hromady sedmdesáti tisíců
do výše zdvihl. Tak bili mne bičem !
Jak vítkovské pece zrak jediný plál,
krvavý chalát mi s ramenou vlál,
na jednom nesl jsem německou školu,
na druhém nesl jsem polský chrám,
v pravici těžké jsem kladivo nesl,
(levou mi urazil uhelný balvan,
oko mi vyžehl vyšlehlý plamen)
a v srdci sedmdesáti tisíců kletby a hněv.*

*Bůh ví, že jsem škaredý !
Puch mrtvoly ode mne táhne,
na rukou, na nohou puká mi maso,
znáš hutě v Bašce? Tak oko mi plaje,
krvavý chalát mi s ramenou vlaje,
v pravici hornické kladivo nesu, . .
levou mi urazil uhelný balvan,
oko mi vyžehl vyšlehlý plamen,
na zádech sedí mi sto vrahů z Modré,
(jak divoké krysy mne do šije hryžou),
na kyčlích sedí mi sto židů z Polské,-*

*smějte se, Bože můj, smějte ! Tak vypadám já,
já, Petr Bezruč, od Těšína Bezruč,
porobeného národa bard.*

*Co robí se zajatým večerkem vltavská mládež?
Jak pozdvihli do výše Římané Spartaka vůdce?
Tak budu já stát - dávno můj zahyne národ-
sto roků stát budu čelem ku obloze vzpřímen,
ubitou šjí se azuru dotknu,
já, Petr Bezruč, Ahasver svědomí Čechů,
škaredý fantom a zašlého národa bard.*

MARKÝZ GERO

*Tak je ti protivný té mluvy zvuk,
horší nad ni není žádné?
Lem tvého roucha sto pozvedá ruk,
sto rabů do noh ti padne.
Kněze, jenž naší by modlil se řečí,
rektora, jenž by jí učil v tvém zboží,
vyženeš ze vsi: ví Bůh, že jsi větší
v záští než plamenný nepřítel Boží,
markýzi Gero!*

*Až tam za hranicí najímáš vrahy,
kypící pýchou a hořící žlučí.
Sám řekneš : Mně je ten národ tak drahý
jak jiný: jméno a rod za to ručí.
Ve jménu Božím kdys křížáci koly
tak jednou zem naši zbarvili krví.
V rachotu bubnů, na červeném poli,
dá Bůh, že ti v uzdu kdys padnu já prvý,
markýzi Gero!*

*Tak se ti líbí ti za řekou muži,
tak blaze v jich středu, markýzi, je ti?
Znají jen věnce plést z trnových růží,
znají jen můj národ ubíjeti.*

*Pro nás švih bičem a konopnou šnuru,
knížecí úsměv jen pro ně, jen pro ně :
v požáru, v dýmu, až zdvihnem se vzhůru,
dá Bůh, že tě jedenkrát strhneme s koně,
markýzi Gero!*

PAR NOBILE

*Jak různou ti dva mají krev
a jedno stejné zaměstnání :
tož vodku pálí Nathan Low
a pálí vodku markýz Gero.*

*Lid pracuje, až dým jde z cev,
a přes noc pije do svítání;
když nedá na dluh Nathan Low,
snad počká dobrý markýz Gero.*

*Hřmí Ostravicí hukot dřev,
v žold goralům, co skáceli je,
krev tráví kvitem Nathan Low,
a dere rozum markýz Gero.*

*Ty peněz půjč, ty daně slev-
na goralu rtu prosba žije-
a šlape po něm Nathan Low
a plije po něm markýz Gero.*

*Do hluché noci zní můj zpěv,
když zahynem, než jitro vzplane,
půl zásluhy má Nathan Low
a druhou ,půlku markýz Gero.*

*Na ty dvě hlavy naše krev,
až z našich kostí mstitel vstane:
na prvou vrbu Nathan Low
a vedle něho markýz Gero.*

DEN PALACKÉHO

*Já velikou viděl jsem národní slavnost.
(V mém kraji je pusto a šero a ticho.)
Viděl jsem českých měst metropoli,
zřel muže se zlatým řetězem stát,
před nímž se korouhve ukláněly,
(před židem z Polské a před panským hajným
do prachu klonil se burmistr mé vsi,
prose o chléb a chrást pro horníků děti),
viděl jsem stožáry k nebesům plát,
viděl jsem prapory do výše vlát,
zřel chvojím a sametem kráslené město,
slyšel hlas tisíců k obloze hřmět,
(co je to? Já slyším sirotků vzlyk,
když voda zatopí doly naráz,
když v krčmě u žida strhne se řež),
bílé zřel panny jsem v průvodě jít,
(u nás jich není - je v dědině žid,
a lesní a správce - a z čeho chceš žít)
a v tom moři nadšení stál jsem já tich.*

*V té kráse, v tom nadšení před okem šla
tichounká vesnička pod Beskydem,
kde před lety žil jsem a vyrostl já :
vidím, jak rdousí nás před Těšínem*

*Rotschild a Gutmann, grof Laryš a Vlček
- a jasný Sir-markýz Gero -
zřím moravskou školu, již poněmčili,*

zřím moravský kostel, ježž popoľštili.

Zpívejte, těšte se, radujte se !

Žil velký muž, ten probudil vás?

*A nahoře na sever pod Beskydem
moravská vesnička dodýchala.*

1864-1904

*Šum Labe slyšel, viděl nad Brandýsem
červánky mládí svého hořet krajem,
Vltava v duši těžkým psala rysem
fabuli žití, utkvěl nad Dunajem.*

*Let čtyřicet lid horkou pouští táhne.
Kost z kostí jich, však ne krev z bídné krve,
květ z jejich luk, však ne, co na ostrve
ssečeny padnou, než co kosu zlomí,
tož jeden z těch, co od Sinaje hromy
k národu mluví a kam rukou sáhne,
(kdo miluje, ten bije) masku strhne,
tam modlu skácí, oštěpem kam vrhne,
(Při každé stezce jsou) -
daleko od Dunaje
v svůj hledí kmen, jenž postaví se křečkem
při plném poháru před děckem, před starečkem
vždy oddanost zpečetit hotov bojem,
vítězstvím u Visu a hrobem před Dobojem,
vždy hotov k Sadové a hotov k Solferinu,
grunt dědů dát a vylít krev svých synů
za úsměv vznešený, rab modré krve, kněží,
za panským kočárem až na kraj lesa běží,
k těm, o nichž čteš ve foliantu lichém,
že předci jich prý stáli pod kalichem,
k těm těžkým mluví slovem,
řinčícím jak vůz válečný a tuhým jako kovem,
že věřil bys, kdo toho věštce slyšel,*

že jiným jest a čist že z ohně vyšel.

*Lid neslyší ? - Los věštců od staletí.
Za jinou výzvou davy v řadách letí,
jiného hesla dbají, velitele,
jenž sladký jest, však nemá pravdy v čele,
(lid ženou jest, jen lichotníku věří),
v těch těžkých chvílích, kdy se kolem šerí,
kdy zoufal bys, kdy básníkova strofa
jen hořkým úsměvem je filosofa,
v chaosu kolem sobě sám jen bod,
na sever hledí, jak ten svatokrádce,
ten řecký exul, rouhač, šašek, zrádce
na boj u Kozích Vod.*

*Už tak či tak. Nech divná sudba zraje,
nech v břehy bije bílý bouře syn,
nech kdo a co chce přes naše jde kraje,
jen věštba nech nám zvoní od Dunaje
rtů z nejlepších, jež vzbudil Hospodin.*

(báseň psána k 40. narozeninám J. S. Machara.)

IDYLA VE MLÝNĚ

*V Beskydách jsem cestu ztratil,
hora, les, kam nohu šinu,
a juž západ nebe zlatil,
k horskému jsem přišel mlýnu.,*

*Na potoce mezi pávy
kačenka se kolébala,
tmavý synek kučeravý
a děvuška bílá, malá*

*drželi se šatu matky;
její pohled srdce jímal,
na rtu snil jí úsměv sladký,
mlynář z krátké dymky dýmal.*

*Hostem jsem byl v okamžiku,
na stůl přišla vodka slavná,
v černé jizbě na hřebíku
visí puška starodávná.*

*Vodka byla bystré dušky,
a já jsem se rozveselil;
rcete, zda z té staré pušky
jedenkrát jste sobě střelil ?*

*Žas spěl k mozku: či tu byla
otázka má tak všetečná,
že se sněhem pobarvila*

muže tvář a nekonečná

*úzkost táhla lícem ženy?
Provodili na silnici.
Sbohem ! Šel jsem uprášený
s Ostravicí souputnicí.*

*Starý goral přišel v cestu,
táhl se mnou po pěšině
za hvězd svitu k Frydku městu,
mluvím o štěstí ve mlýně.*

*„Starý jsem, chudobný, chromý,
ale nechtěl bych já nésti
jejich statek na svědomí,
jejich děti, jejich štěstí.*

*Starý mlynář bral si znovu
mladé děvče švarné tváře,
tož Maryčku Halfarovu
vedl domů od oltáře.*

*Dva měsíce sotva zašly,
nevím, jak žil s mladou ženou
jednou z jitra - tak ho našli
v krvi s hlavou prostřelenou.*

*Stárka pak si vzala honem:
že krev na svědomí mají. . .“
Dokončil jsem drsným tónem:
Staré baby povídají!*

*Uhnul jsem mu nocí temnou,
vpřed jsem kráčel opuštěný,
ale děs, - ten kráčel se mnou
v oku muže, v líci ženy.*

DOMBROVÁ

I

*Jsme Moravci, ale jsme z Dombrové,
je možné jiný někdo z Doubravy.
kde Doubrava, to vědí bohové,
snad při Praze, na břehu Vltavy.*

*Tak mluvil otec náš, mluvili dědové,
tak od kolébky znělo v šediny,
my žili jsme i zhasnem v Dombrové,
co, páni z Čech, nám křtíte dědiny?*

*Ta Doubrava - tak u nás nepraví,
tak z ciziny snad řondí rodáci.
Jsou rozumnější lidé z dálavy?
Když polsky Dombrová, tak Poláci.*

II

*Než v Dombrové do roka školu mi vezmou,
já biju na zvon : Dombrová, Dombrová !
Než o míli na západ pošinou mez mou,
rok poslední, co jsi má, rozhoupám zvon :
Dombrová, Dombrová !*

*Zástava z cimbuří kácí se. - Z dolů
motyk a kladiv zní hučivý tón.
Kde jste kdo na stráží ? Čepice přes uši dolů,*

*budí vás ze spánku prokletý zvon :
Dombrová, Dombrová !*

*Cos hořkého skočilo mi v oči obě.
Zvon zvoní temně. Dombrová, Dombrová!
Až půjdu z Ostravy, vyhnu se tobě.
Zcizilas se mně, Dombrová, Dombrová!*

*Do půlnoci hučí zvon, neštěstí věstí.
Kdo dbá na zvoníka ? Svět hluch a slep.
Než provaz vymkne se z umdlené pěsti,
nech srdce strhne se, prorazí leb,
Dombrová, Dombrová!*

LAZY

*Na podkopané na nivě,
v té zemi plné sazí,
(a milované vášnivě!)
tam leží naše Lazy.
píšťaly ostré hvízdají,
komíny nebe mhouří,
vysoké pece dýmají,
jak černý les před bouří.*

*Moravská škola skonává,
Poláci nám ji vzali,
moravská dávná zástava
se s cimbuří nám svalí,
vrah do hradu se dobývá,
než do prachu nás srazí,
křik zoufalý se ozývá.
Kdo zachrání nám Lazy ?*

*Hrot ostrý míří nám do plec,
boj lýtý v tvrzi zuří,
chlop Křistek, věrný Moravec,
vystoupí na cimbuří;
a než se šiky unaví,
než neodrazí ránu,
chlop Křistek školu postaví
moravskou murovanú !*

Tam zlaté klasy nezrají,

*kde uhelné jsou jámy,
rolnické grunty klesají
do Molochovy tlamy,
však kdyby siných do nebes
komíny měly růsti,
chlop Křistek, bitý Moravec,
on Lazů nepopustí.*

*Za předků stojí svatou věc,
za otců práva čistá,
chlop Křistek, pevný Moravec
a neuhýbá s místa,
nech nepřítel luk napíná,
nech Dombrová jde v zkázu,
nech Datyň, Suchá, Karviná,
on nepopustí Lazů!*

POLSKÁ OSTRAVA

Jsem Polská Ostrava, však lidu moravského.

*Bez dýmu žila jsem let dlouhých na tisíce,
van ostrý letěl v důl s hřebene kopce mého
a čistá, průhledná šuměla Ostravice.*

*V mé sešli hlubiny, lampy světlé za pasem,
žil černých našli směs, co nitrem mým se vinou,
dým nebe zahalil, kam věky hleděla jsem
a pece vysoké se zdvihly nad Lucinou.*

*„Když kraj se proměnil, zvuk změňme jména Tvého,“
dí Tvoji, konšelé ze západu k poslední.*

JSEM POLSKÁ OSTRAVA NÁRODA, MORAVSKÉHO!
Příbytec lhostejný jen mění jména předků !

*Příbytec nadutý národa jazyk psuje :
on švarné Lucině sází háček na hlavu,
on nezná Karviné, on Karvín ji jmenuje
a gminu Dombrovu on křestí na Doubravu.*

*Učenec kožený, jemuž je život cizí,
ve středu sedí knih, tak jako pauk u dachu, .
na mapě zakreslí, kde moravský lid zmizí,
falešné hranice a nadává nám Lachů.*

*Moravský národe, nedej mi jména bráti !
Řeč sladká těšínská znět bude sladký hlasem,
až vtáhneš v radnici, až TY tam budeš státi,
mé jméno vrátíš mi, co věky nosila jsem.*

HOLDERLIN NAD NECKAREM

*Co za mnou jest, to nech se nenavrátí:
co přede mnou, nech v mohylu se zkrátí.
Po tichu toužím, které hrob jen dá ti,
po prostém lidu, jež lze milovati.*

*Sraz bohatým, ministrům masku s rysů:
každý, kdo vládne, parazit je nahý,
lže národu, chudobným bere mísu,
jen prostý muž je tiché duši drahý.*

*Vše splývá v dým, z kterého vyjít nelze:
pod vrbami hladina řeky jasná,
život jedině traticí se ve lze,
a Diotimy hlava divukrásná.*

VALČICE

*Tři starečci kvapíce
stihli města lem :
nelsou-li to Valčice,
kynoucí nám třem*

*Co vás těší nejvíce,
když dojdete sem ?
Révu mají Valčice,
vínorodá zem!*

*Rybníků zde trojice,
břeh kryt palachem :
zde končily hranice
a moravská zem!*

*Dnes za městem hranice,
držme proti všem :
dnes jsou naše Valčice,
zde moravská zem !*

*Srazte, děti, sklenice,
k čertu se smutkem :
zdrávy buďte Valčice
a moravská zem !*

*Pod lipami silnice,
do Lednice jdem :
na shledanou Valčice,
vínorodá zem !*

KALINA I

*Kde jsi vzala, švarná, zdobná,
bílé líce s tmavým okem ?
Tak, děvuchu, tak podobna
kalině jsi nad potokem.*

*Nešeptám slov křivých v ucho,
nechyl hlavy, nehleď bokem,
nerdi se mi, ty děvuchu,
jak kalina nad potokem.*

*Tančíš : synek z Pražma - čuješ?-
synku z Morávky je sokem.
Vzpomínku mi jen daruješ,
jak kalina nad potokem.*

*Budou mladou hlavu vítí,
dlouhý rok půjde za rokem,
teskno budeš hledět v žití,
jak kalina nad potokem.*

MOHELNICE

*Na Beskydě Bílý kříž,
když se vlevo zatočíš,
Mohelnici uvidíš :
hej, děvucha vysoká,
hej, kalina široká,
Mohelnice divoká!*

*Rád tě vidím, dívčino,
rád tě slyším, bystřino,
miluji tě, kalino :
hej, děvucha vysoká,
hej, kalina široká,
Mohelnice divoká !*

*Dej, můj milý, dej, Bože,
šumné děvče do lože,
dej švarného, dej syna,
bujného jak bystřina,
a když jednou zahynu,
dej k mohyle kalinu,
- můj Bože -
hej, děvucha vysoká,
hej, kalina široká,
Mohelnice divoká !*

STARČEK

(SENECIO VULGARIS)

*Ty starečku jsi zasmušilý.
Po mezích tichým krokem jdeš.
Máš žlutý květ, jsi brzo bílý
a do země se schyluješ.*

*Z kožíšků sivých hledí kvítí
tvé bez úsměvu slunci vstříc :
co přijde, může zarmoutiti,
však potěšiti nikdy víc.*

KAŠTANY

*Jak starečci kraj cesty sedí
a stíní v širé okolí;
a s korun dolů květy hledí,
růžové helmy s chocholy.*

*Tak polnice kdys zavalaly
zajaté raby do polí:
a nad Sibiřem zablyskaly
úderné přilby s chocholy.*

*Když Lech Oravu, Těšín urval,
Spiš, kraj, co hledí k Opolí:
kdo bojovníků zdržel mur-val,
kdo vrátil z Visly Sokoly?*

PYŠNÝ JANEK

*Pyšný Janku na okenku,
pyšný v poli, pyšný v šenku,
kaj ty sobě najdeš ženku?*

*Děvuchy do kola chodí,
za ruky se spolu vodí,
ani jedna neuškodí.*

*Bo ty, pyšný, švarný Janku,
nechceš žádné za galanku,
ynum koňa, ynum šklanku.*

DVĚ MOHYLY

*Jaks šuměla do srdce mně,
Ostravice ve příboji,
dvě postavy z teskné země
neuhnete z duše mojí.*

*Mělas hladké, tmavé vlásky,
jméno podle řeky rodné,
vysoká jak topol vlaský:
proč jsi zhasla, neuhodne*

*moje píseň nad mohylou.
A ty, který ze Sibíře
proklestil sis dráhu silou,
bodákem do prsu míře*

*všem, kdož chtěli zadržeti
tém legií na pochodu,
pod mohylou lépe je ti.
Střemhlav padls v sinou vodu.*

*Proč - má píseň neuhodne,
otázku mou neukojí.
Dvě figury země rodné,
žijte v teskné písni mojí!*

*

Život prostý oba žili,

*nesetkali, neznali se.
Oba dva se postavili
na břeh bujné Ostravice.*

*Co tě hryzlo v žití pouti
v klamech starých, v šalbách nových,
nemohl jsem uhodnouti
ve tvých očích sametových?*

*Ty, cos přišel od Amuru,
vavřínem se neozdobíš,
nebudeš se hnáti vzhůru...
a kam půjdeš a co zrobíš?*

*Budeš rubat smolné suky,
les beskydský chleba dá ti,
nikdy nenastavíš ruky,
nebudeš se holedbati.*

*Prostý muž - ty nemáš mítí
na chytráků slávě podíl,
nebudeš se v prsa bítí:
„Já jsem, jenž vás vysvobodil !“*

*

*Žore, žij v mé duši žárem
ve svém dýmu sirém, šarém,
ve svých lesích, ve svých stráních
a s národem prostým na nich.*

*Žore, v létě lučinami,
v zimě dýmem voníš jemně,
však rok celý ze tvých strání
mluví do mne smutek země.*

*Žiješ v duši jako mládí,
jak vzpomínky bledé, staré,
kterých osud nevyhladí,
nevytiskne, Žore-Žáre !*

*

*Hod' do Ostravice pěny
nežádaný žití dar !
Zasmušilý, zamračený
hledí dolů k vodě Žár.*

*Šumná řeko, bystrá řeko,
beskydská ty krasavice,
poneseš mne, vezmeš s sebou ,
Ostravice, Ostravice ?*

*Nes mne, nes, jak neseš píseň,
nes mne, nes, jak neseš hoře,
píseň mladé ženy v poli,
hoře těch, kdož za Olzou jsou.
Zavanuly temné vlasy,
zablyskly se tmavé oči,
zoubky stiskly dolní ret,*

zasvítily bílé paže,

*skočily v proud pružné nožky
naposled a naposled.*

*Nes ju, nes, jak neseš píseň,
nes ju, nes, jak neseš hoře,
píseň mladé ženy v poli,
hoře těch, kdož za Olzou jsou.*

*Z černých vlasů pod vln sněhem,
lemujících ji jak šlář,
jak kalina nade břehem
hledí dívčí spící tvář.*

*

*Co tě žere, co tě rmoutí,
co tě v říši stínů žene,
nemohl jsem uhodnouti
ve tvé tváři zamračené?*

*U Bachmače hřmělas hranu
vrahům, hřmělas u Zborova,
dnes poslední vydáš ránu,
věrná družko goralova !*

*Stál nad břehem, v ruce družku,
Žor před okem, řeku vzadu,
vzul bot a nabil pušku,
nasadil ji pode bradu.*

*Červený pruh obemyká
šiji, jako rubín svítí:*

*křivá šavle bolševika
blyskla tu v zrcadle žití.*

*Nes mne, nes, jak neseš píseň,
nes mne, nes, jak neseš hoře,
píseň mladé ženy v poli,
hoře těch, kdož za Olzou jsou.*

*Slyš, jak Ostravice pěna
hučí, zvoní, syčí, lká,
a na vlnách rozprostřena
surová tvář goralská.*

*Nes ho, nes, jak neseš píseň,
nes ho, nes, jak neseš hoře,
píseň mladé ženy v poli,
hoře těch, kdož za Olzou jsou.*

*Hraje voda vlasem ženy,
kousnou muže vlny var:
nepohnutý, zamračený
hledí k Ostravici Žar.*

*

*Hřbitove, v mé žiješ víře,
kde děvucha leží spící
a rek tichý ze Sibiře,
hřbitove nad Ostravicí !*

Kalino, děvucho šumná,

*hlídáš, co se nenavráťí,
kalino, křovino dumná,
budeš nad mým hrobem státi.?*

*Mluvíš s hvězdou; hvězdy plynou,
všecko vidí, všecko vědí:
mohyly dvě pod kalinou,
nedáte mi odpovědi?*

HANYS HOREHLEĎ

*Chylka s Lyskou do kroku
přes zem sypanou skalami,
Ostravice do skoku
a Smrk s Lysou nad horami:
vichře, duj, bystřino, leť,
pluta, nepsuj práce jeho :
oře Hanys Horehled',
oře od rána sivého.*

*Sotva s prahu vykročí,
ostrý vítr ve tvář duje,
metelice do očí
bije, koně oslepuje;
pluta v srpnu s červencem,
sníh jde v červnu, sníh jde v září,
surová máť slezská zem,
na níž Hanys hospodaří.*

*Skoro ráno hore hled'!
Dýme Smrk, má čapku Lysá?
Stiskne zuby Horehled',
bědná žeň se zakolísá :
pluta rve se svahu zem,
skála zbude, kobzol hnije,
voda hrčí povalem
a Horehled' z hoře pije.*

Znáš-li formu bystřiny ?

*V létě sotva teče kapkou,
že by synek jediný,
že by zahradil ji čapkou :
však když v mlze zmizí bor,
pluta lije dva měsíce,
strumeně seskočí s hor,
rozlítí se Ostravice.*

*Vzkypí pyšným hřebenem
na širokém na prostoře,
kde šla cesta, kde stál břem,
jedno je hučící moře.
kamenná hráz povolí,
proud strženým žene plotem,
kdo neprchne z údolí,
ten se loučí se životem.*

*Břeh tok lýtý přeskočí,
vyrvе stromy při dubině,
bere vše, co zaskočí,
kozy, krávy, koně, svině,
mosty, lávky dřevěné,
balvany sepjaté dráty,
střechy chalup červené
a kolébky s nemluvňaty.*

*Plač, pros, na kolenách lež,
Bůh vysoko i daleko.
když už vše nám pobereš,
aspoň bývání nech, řeko :
střecha letí s praskotem,*

*chalupa se do vln svalí,
surová máť slezská zem,
kruté nebe nad goraly.*

*Jak los chlopa dopadne,
(před provazem chraň ho, Bože!)
když hladina opadne
a řeka se vrátí v lože?
Sestup, gazdo, v údolí :
kde bystřina hřměla blízko,
včera pole kobzolí,
dnes tůň, grapa, vydralisko.*

*Když se půda zorala,
klas chudobný z brázdy pojde;
druhdy k hrůze gorala
host ježatý z Karpat dojde :
klas zelený, skrčený,
chvějící se v smrku stíně,
mrazem, plutou šetřený
sežerou divoké svině.*

*Znáš žeň půdy prokleté ?
Když ji kroupy nepotlukou,
snopy děcko tříleté
lehko nese jednou rukou :
jsou jak kytky vázané
z klasů pod modrými zvonci,
jež dá čeled' na Hané
gazdovi při Žatvy konci.*

*Byl jsi v Hané okolí?
Pláň, již rovna málokterá,
slunko pere do polí
od rána až do večera :
horskou žeň - ach, běda mi !
co z beskydské brázdy vzejde,
zahrazené horami
slunko jen v poledne přejde.*

*V dávných časech viděl děd
Šance zahrazené drvy,
Ostravice hřměla vpřed
barvená goralů krví.
Do hor, na provazech skot,
utíká dav otrhanců :
nepuť, řeko, středem vod
Kuruce táhnoucí z Šanců !*

*Časem srdce krvácí:
proč se v horách těžko dýchá,
proč groš vdoví utrácí
vládnoucích ministrů pýcha?
Půda chlopu věrnému
drahá, byl jí dobrým synem;
v prostý rozum nejde mu
zem vydaná za Těšínem.*

*Když se polských pánů druž
na těšínském kraji zhlídla,
neřídil směr lodi muž,
baby byly u kormidla.*

*Jiný národ, jiný mrav:
kdo zem vydal s duší malou,
někde v zámku ční nad dav,
jinde pod tarpejskou skalou.*

*Ne k srdci, ne na žol jsou
bohorovné politice
ti, kdož žijí za Olzou :
všichni chtěli k republice!
Marně hřmí těšínská stráž
podle hesla nepsaného.
Země otců nevydáš,
aniž bratra pokorného !*

*Když se život nachýlí,
po robotě beze slova
goral ve stín mohyly
tichou, sivou hlavu schová:
v zimě hrob zasype sních
sáh vysoký, těžký, bílý,
vesnou hučí v peřejích
Ostravice do mohyly.*

*

*Chylka s Lyskou do kroku
přes stráně chudobné, holé :
zadrž blesk ve vysoku,
Pane, než doorám pole!
Od Frydku jde bouře sem,
do deště se nebe kalí,
surová máť slezská zem,
surový Bůh nad goraly.*

HRADEC - PODOLÍ

*Tak před sto lety svítila
louč dymná večer v chatách k práci :
moravská žila idyla
na Podolí, v chýších na Hradci.*

*Duch cizí země proniká,
od Žimrovic jdou kalné vody :
grof pruský, z Branky fabrika
zdeptali v prach kmen domorodý.*

*Krvavý chamsin světem vál,
není svobody bez vichřice:
moravský chlop z poroby vstal
po obou stranách Moravice.*

*Za sto let? - Hlava nebolí
součaníky té písni více :
kvést bude Hradec-Podolí
a bude šumět Moravice.*

DERNE

(K OTEVŘENÍ NOVĚ ŠKOLY 9. VI. 1935)

*Rád jsem v srpnu v léta žárná
(dokud nebyl schýlen věkem)
běžel tebou, vsi má švarná,
na výšině nad Fulnekem.*

*Starou mapu rozestýlá
ruka - bylo dobře s námi;
moravská dědina byla
a na gruntech Sokol samý.*

*Tak to zprávy dávné praví,
spolehlivé, pravdě věrné.
Podmyl břeh náš příval dravý,
odcizilo se nám Děrné.*

*Jak to možno? - Povím, malý,
mladý, za ruku tě ujav.
synci z Děrného si brali
bohaté děvuchy z Kujav.*

*Ty držely mluvu svoji
v poli i při krbě černém;
děti při mamulce stojí :
pohasla řeč naše v Děrném.*

Mluví kolem jen mohyly,

*kde zněl předků jazyk drahý.
vidíš, že moravské byly
Čermná, Klokočov, Požahy.*

*V Děrném každá hlava bílá
v našem vychována slově;
mládež se nám poněmčila,
tak jak v Melči, jak v Radkově.*

*Nové školy vidím rysy;
ta má úkol dobrý, slavný.
vrátit tebe, Děrné, kdysi
pod moravský prapor dávný.*

MELČ

(K OTEVŘENÍ NOVÉ ŠKOLY 1936)

*Zíráš na mne, cizí larvo,
z rysů čistých, v známém líci,
kam jsi šla, moravská barvo,
před sto lety Melč krásličí?*

*Melč byl centrem moravských vsí,
všecky hudly naši notu;
držely se ve sousedství
jako kury při kokotu.*

*Byl tu raz náš kmen v bezpečí
a horala jeho svíce;
mluvil Radkov naší řečí,
Lublice i Moravice.*

*Směl se na mne, zem opavská,
ač můj věk už nepobízí :
vystup ven, barvo moravská,
z nanesené malty cizí.*

*Vrať se zas jak píseň plesná,
když ju při veselu hrajú,
vrať se, jak se vrací vesna
s vlaštovkami z cizích krajů.*

Vsi, nech dnes zcizená všecka,

*melecká's pro naši třídu:
nikdy melčská - choť německá -
jak dí korektoři lidu !*

*Dí mlád' z Melče: Lege dar, wo
mahrisch Blut hier - vielleicht geh ich . .
Promluv k nim, moravská barvo,
rodovými jmény jejich!*

*Zaseto je dobré sémě,
zapuštěn pluh v úhor holý,
vstala ven z urvané země
pyšná tvrz moravské školy.*

*Nech vše hučí starou řečí,
rzání koní, zvonek kravský;
bude země slezská větší,
bohatší o Melč moravský !*

PĚTVALD II

*Tož černý byl Mazur a drsný byl Mazur.
Rád napil se vodky, bo ve štole robil,
a baba, ta nerada rozlila vodky.
Ale raz - pozdě v noc - chytla od lampy.
Pysk hryzl Mazur, bo bylo mu směšno
přes brvu vodu lít - a pak zbyla Halka,
Halka, co z černého vykvetla lože.*

*Mračil se Mazur a ve štole robil,
v Pětvaldě robil a pohladil Halku.
Rád má své horníky, kdo jich je vládcem
a z Modré bere jim pány. Ti velí nám v dolech,
mívají synky a pro synky třeba je školy.
Tam panské se řeči též naučí horníků děti.
Dobrá a šlechetný horníků pán jest,
jasného rodu - tož postaví školu.*

*Šklebil se Mazur a udeřil sklenkou.
Co to za školu? Tam nedám své Halky.
Přišel a zašeptal inženýr z Modré :
Co robíš, Mazure ? Jasného pána to vůle :
potká tě úraz - pán ujme se Halky.
- Víc vás se jí ujme, až zůstanu v dolech,
jest děvucha švarná. Choć prostý jsem horník,
tam nepustím Halky.*

*Raz vybuchly plyny a zahynul Mazur.
Daleko na Polské děvucha zhasla,
rudý šat měla, na šiji korále,
Mazurča z Pětvalda. Nebylo chleba,
Fuchs Wolf se jí ujal.*

DRAGON HANYS BLEDOVS KÝ

Z. N. LUTYNĚ NA STRÁŽI POD KRAŠNÍKEM

*Až půjdu domů, až půjdu domů,
vyběhne moja Maryčka z domu,
budou znět zvony vesele,
bude to slavné vesele.*

*(Půjdeš ty, půjdeš za robu jinou :
za tu s tou kosou; stlát pod kalinou
budou ti lože přátelé,
bude to divné vesele.)*

*Udeří o mír, až bude po něm,
pojedu orat pluhem a koněm,
široká brázda pode mnou,
obloha čistá nade mnou.*

*(Udeří šavle na tvoje témě,
srazí tě s koně do černé země,
krev oči tvoje zalije,
mamulka - zem tě přikryje.)*

*Vesna jde, všecko se rozzelená
požene rež mi až po ramena,
klas těžký hlavu nakloní,
grunt hledí pyšno z jabloní.*

*(Požene oves, rež i obile,
ale požene na tvé mohyle,
na širé polské rovině,
tam kde spí dragon z Lutyně.)*

ÚSPĚCH

*Zpíval jsem, kritika chválila,
jak moje písničky vzruší :
ni, to jen vzpomínky - bludičky
tesklivou mihly se duší.*

*Říkali jaká to svéráznost,
jaká je mohutnost ve mně :
ni, ni, já jsem jenom ze Slezska,
z ubité, z uštvané země.*

*Přečtly se verše mé před Prahou ,
v potlesku duše si výskly:
za co? Že žila ta Maryčka,
ve Frydku hrdlo nám stiskli?*

*Kdyby tak jednou pod Beskydem
pochodeň k Těšínu vzplála,
řadám, kde šel bych jak prostý muž,
píseň má do kroku hrála,*

*kdybys ty, deptaný národe,
uspaný, spoutaný obře,
kdybys tak písni mé rozuměl,
řekl bych : Zpíval jsem dobře.*

KALINA II

*Nad vodou stojíš, hlavu nachýlenou,
list strážěn široký, bobule rudé,
daleko lidí.*

*Tkví motýl na květu, pták zobe plody,
břeh držíš s brslenem, zříš ticho k vodám,
daleko lidí.*

*Tak časem filosof, tak časem básník,
když kalich vypili, s úsměvem tichým hledí
bok lidí v život.*

*Kdys bude dobře hlavu navždy k spánku,
bylino sličná potoků a hájů,
bez slova výčitky pod kořeny tvé skrýti,
daleko lidí.*

KALINA III

*Na hrobech kozáckých, kurhanech, na mohylách,
na stepi široké, kde dobří mládci padli
pod kopím Tatara, Moskala, lité Polsky,
třech katanů svobodné Ukrajiny,
ty stojíš.*

*Na pláni rozlehlé od Dněpra do Amura,
na mohylách tisíců bezejmenných,
kde dřímou mužové, co přišli od Vltavy,
od Bečvy, Moravy, od Váhu, Ostravice,
tam také stojíš.*

*A kdyby národ byl, jak ti, co přišli z Rusi
a z rovin francouzských a z šjíj hor italských,
a Praha falešná by byla nevydala
Spiš, Oravu a bratry za Těšínem,
(Čech falešný! - zahřeší chlop těšínský,
zaskřípe Oravan, zakleje gazda spišský)
nad hroby hrdinů, co padli u Těšina,
co polehli tam v roce devatnáctém,
bys kvetla vítězná též.*

*„Bože, zabij Vuka Brankoviče,“
jenž vydal lid teskný za Těšínem.
Jak prosili, bychom jich drželi,
jak plakali, když jich odloučili!*

BEZE MNE A SE MNOU

*Beze mne, beze mne květ národa,
beze mne nadšení a svoboda,
beze mne děvuchy švarných lící,
beze mne veselí šumějící.*

*Jen se mnou, jen se mnou drobné pole,
chorý chléb chudobném vždy při stole,
děvucha hoferská v dešti venku,
stareček tištěný na výměnku.*

*Beze mne cymbálek, huslí struny,
beze mne pmníky a tribuny,
beze mne věnčené, chytré hlavy,
beze mne letopis i oslavy.*

*Jen se mnou, jen se mnou žal národa
a mladost uprchlá jako voda,
pěsnička tesklivá v prostých slovech
a dědů mohyly na hřbitovech.*

SOUPUTNICE

*Přejela's duši železem,
ne, Sudbo, rukou jemnou:
však jak široká byla zem,
šla píseň vždy přede mnou.*

*Pouť života zle skřípala,
a nebe bylo temné.
tma ze všech stran se sypala,
v ní píseň šla vedle mne.*

*Pouť v suché poušti plné hrůz
skončila stopou klamnou:
když koně táhli černý vůz,
šla píseň sama za mnou.*

*Žil jsem jak stepní kůň svobody
ciz lidem v životě prostém,
dávno jsem zahodil do vody
skřípky s tím jediným mostem;*

*nevím, jak strunu tu vložili
v srdce mi bohové přísní,
hořem půl, vodkou půl opilý
vázal jsem věnec svých písní;*

*z bodláčí, z pokřivy nehezké,
z trní a ze slz byl uvít :*

*byl jsem - sto přerunů! - ze Slezské,
jinak jsem neuměl mluvit.*